

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

'דובבות שפתי חיים' (עמ' 2): בדיני תחנון.

'אורות אילת השחר' (עמ' 3): בדיני ספירת העומר □ ענינו של יום. **'מתיקות התורה' (עמ' 5):** הנכנס בזה"ז למקדש לצורך פיקוח נפש, האם רשאי להסתכל על אבן השתייה? □ כשהאב אומר 'תשקה אמך קודם', והאם אומרת 'תשקה אביך תחלה', מה יעשה?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 7): במשך השנה התחלפו כמה רבנים בין מגידי השעור, ויום אחד כשלא הגיע הרב לשעור, הופתע ציון כשהבן שלו נטל את המושכות לידי, ומסר את השיעור בפני כל המשתתפים...

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 8): שורות מרתקות אפופות מסתורין, נמצאו בכריכת אחת ממחברותיו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי 'זצ"ל, וכך נכתב בהן: 'יצחק יאזען, רחוב נחמיה, נתן לי מקום באוטובוס ה' אדר תשע"ב, ואני צריך לבקש ממנו מחילה בל"נ'...

'נפלאים מעשיך' (עמ' 10): ביום השלישי והנה שוב מכסים קורי עכביש את הקדירה. ותמהר לספר לבעלה. הבין הרב כי לא דבר ריק הוא, ומאת ה' היתה זאת, ציווה על אשתו 'אל תגעו יותר בקדירה זו ואל תבשלי את הבשר, עד אשר נראה מה היה רצונו יתברך בענין זה'. עוד באותו יום הגיע האפיקורס לביתו של הרב...

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 12): הנכד קיבל את הצוואה והמסמכים הנלווים אליה, המורים על רכושו של הסבא, והתברר לו שהסבא השאיר הון עתק, בתים ונכסים וחשבונות בנקים מלאים דולרים. כדי לא לגרום קנאה במשפחה, לא סיפר לאף אחד על כך. והחליט לקיים את צוואת סבו במסירות נפש...

'עובדות דרבי לוי' (עמ' 15): "בכל דבר שאני לומד ומסכם לעצמי הבנת הענין, סידורו וצורת עריכתו על גבי הספר, הרי אני כמתייעץ בדבר עם הקב"ה כביכול, בכבודו ובעצמו היושב לנגדי כעת, ואז מרגיש אני אם השם יתברך מסכים עמי בתורה זו, או שאין זו תורת אמת, ולכן אינני יושב לבד כלל וכלל".

'אכסוף נועם שבת' (עמ' 20): על מי נאמר "כדמיון החמור נושא אלומותיו"?

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 6): אב - זכותו בקנס בתו □ אב - חיובו במילת בנו □ אבידה - השבתה.

'שתולים בבית ה' (עמ' 16): בעל התניא: רוב העולם לא יכולים להגיע לדרגת 'צדיק' □ הנשמות בדורות שלנו מעורבים מהרבה טוב ורע באופן קיצוני □ משה יקום בעצמו בימים ההם עם הערב רב בעצמו □ הכחשת המעשה שכביכול משה רבינו נולד בתכונות רעות.

'שמחת התורה' (עמ' 17): מדוע צריך לימוד שגם כהן הדיוט מטמא למת מצוה?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 19): דמיון איסורי שביעית לאיסורי יובל.

המדורים הנפלאים: 'שביבי חיים' (עמ' 18) □ 'מרגליות שאול' (עמ' 24) □ 'ביאורי תפילה' (עמ' 22) □ 'מחודדים

בפיר' (עמ' 24)

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

נערך עם מראי מקומות והוספות, ע"י הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

בדיני תחנון

מוהל שמסתפק אם יש ברית

שאלה: מוהל שמסתפק אם יהיה לו היום ברית, האם יאמר תחנון.

תשובה: ספק תחנון להקל [מ"ב בשעה"צ סי' קלא אות טו].

[עימש"כ בזה בשו"ת ושב ורפא ח"ג סי' כ"ד, ובשו"ת משנת יוסף חי"א סי' כ"ט, ובשו"ת ויברך דוד ח"א סי' כ"ד].

פרע ולא מל האם פוטר מתחנון

שאלה: מי שפוע המילה ולא מל, האם פוטר מתחנון.

תשובה: לכאור' לא.

[עי' מה שהשיב בזה מרן שליט"א בספר אשי ישראל תשובה רכ"ז, ובספר וישמע משה ח"ג סי' לא. והפרמ"ג בספר נועם מגדים ס"א נקט שפוטר, וכ"כ בשו"ת משנה הלכות חי"ג סי' כ"ה, ובספר בריתי שלום ס"ד ס"ו, וכן הביא בספר מילה שלמה פי"ב תשובה ל"ט בשם הגריש"א זצ"ל].

מילת גר האם פוטר מתחנון

שאלה: האם מילת גר פוטר מתחנון.

תשובה: כן.

[בספר אוצר הברית ח"ב פי"א ס"ד הביא בשם הגרש"א זצ"ל שאין פוטר, וכן הביא באשי ישראל פכ"ה הערה צ"ב. אולם בספר הליכות שני עמ' רל"ו הביא בשם מרן הגר"נ קרליץ שליט"א שפוטר מתחנון. ועי' שו"ת הלכתא מאורייתא ח"ג עמ' שכ"ה, שו"ת מרכבות ארגמן ח"ב יו"ד סי' ט"ז, משנת הגר פ"ח עמ' קכ"ז].

האם לומר למוהל לצאת

שאלה: מוהל קבוע שמתפלל במנין, האם ראוי לומר לו לצאת כדי שלא יפטר את הציבור מתחנון בכל יום.

תשובה: חלילה.

[עי' מש"כ בזה בשו"ת משנה הלכות חי"ג סי' כ', שו"ת משנת יוסף ח"י סי' ל"ב, שו"ת ויברך דוד נישואין סי' קצ"ג, תשובות והנהגות ח"א סי' קל"ה, ארחות רבינו ח"ג עמ' ר"י, תפילה כהלכתה פט"ו הערה מ"א מ"ג].

תחנון בשאר המנינים

שאלה: כשיש ברית במנין הראשון, ואבי הבן מתפלל במנין הראשון, האם פוטר שאר מנינים שמתפללים אח"כ.

תשובה: לא.

[וכן השיב מרן שליט"א בספר אשי ישראל תשובה רכ"ד, וכן נקט בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' כ"ד, וכ"כ בכף החיים סי' קלא ס"ק פ"א, עי"ש. וע"ע שו"ת ציץ אליעזר ח"ז סי' ט].

לא אמרו תחנון ולבסוף נדחה הברית

שאלה: לא אמרו תחנון בביהכ"ס משום שהיה אמור להיות ברית, ואח"כ נדחה הברית, האם חייב בתחנון.

תשובה: לא.

פדיון הבן האם פוטר מתחנון

שאלה: אב שפודה את בנו ביום זה, האם פוטר את הציבור מתחנון.

תשובה: לא.

[וכ"כ מרן שליט"א בדרך אמונה הל' ביכורים פי"א ס"ק כ"ט. וכן נקט בשו"ת שבט הלוי חי"א סי' רמ"ח או"ג. אולם בספר הליכות שלמה תפילה פי"א ס"ט כתב שפוטר. ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' י"א, שו"ת אהל יששכר סי' ל"ח אות ד', שו"ת מגדנות אליהו ח"א סי' ל"ג, שו"ת אבני ישפה ח"ח סי' כ"ב, שו"ת מעדני מלכים סי' קפ"א אות ט', שו"ת להורות נתן ח"י סי' ט"ז אות ד', ספר חשוקי חמד בכורות דף מ"ט ע"ב, שו"ת נצח יוסף ח"א ס"ד, ישמח משה ח"א עמ' שט"ז, עבודת אפרים ח"ב פ"ה].

תחנון ביום שזכה להוציא ספר

שאלה: ביום שזכה להוציא ספר ושמח מאוד, האם זה פוטר מתחנון.

תשובה: לא.

[עי' שו"ת חתן סופר ח"ב עמ' קנ"ב, שפוטר. ועי' מש"כ בזה בספר חוקת עולם בהקדמה ובספר יומא טבא לרבנן ס"ב].

תחנון במקום שאין אומרים בימי יארציית

שאלה: מי שמתפלל במקום שאין אומרים תחנון ביום שחל יארציית, האם יאמר תחנון לעצמו.

תשובה: יאמר בלי נפילת אפים.

[וכן השיב מרן שליט"א בקונ' גם אני אודך ח"ב, ובספר מאיר עוז סי' קלא עמ' מ"ו, וכ"כ בספר תפילה כהלכתה פט"ו הערה ל"ו בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל. ובספר בית ברוך על חיי"א סי' ל"ב ס"ק קצ"א כתב שלא יפרוש מהציבור, עי"ש. אולם בשו"ת אור לציון ח"ב פ"ט ס"ב כתב שיאמר לעצמו. ועי' בזה בשו"ת רבבות אפרים ח"ב סי' מ"ו אות ב', שו"ת שבט הלוי חי"א סי' רמ"ח אות ג', שו"ת קנין תורה ח"ה סי' י"ב, שו"ת דברי אפרים אליעזר סי' ט"ו, שו"ת חיי הלוי ח"ב סי' ט"ו אות ג', שו"ת ויברך דוד ח"א סי' כ"ד, שו"ת נחלת פנחס ח"ב סי' י"ב, שו"ת מבשר טוב ח"א ס"ט, שו"ת משנת יוסף ח"ז סי' כ"ח, שו"ת שם אריה או"ח סי' י"ד, ספר קצות השולחן סי' כ"ד אות י"ט].

אשכנזי בבית כנסת של ספרדים

שאלה: המתפלל בבית הכנסת של ספרדים שאין נופלים על אפיהם בתחנון, הא יעשה כמותם, או יכול ליפול על אפיו.

תשובה: יאמר בלי ליפול.

[וכן כתב בספר הזיכרון שירת מרים עמ' קכ"ח בשם מרן שליט"א, שלא יפול משום לא תתגודדו, עי"ש. וע"ע מה שהשיב מרן שליט"א בספר דעת נוטה תפילין תשובה קע"ד. וע"ע בענין זה בשו"ת להורות נתן חט"ו ס"ו, שו"ת נתיבות אדם ח"א ס"ד, הליכות שלמה תפילה בה"ל ה"ה אות ל"ח, שו"ת משנת יוסף ח"ז סי' מ"ט, שו"ת באר שרים ח"ה סי' י"ז אות ב', ספר אשי ישראל פכ"ה הערה א', פסקי תשובות סי' קלא אות ח', שו"ת אז נדברו ח"ה סי' כ"ו, שו"ת אבני דרך ח"ח סי' ק"ט, שו"ת מנחת שמואל ח"ב עמ' רי"ב].

תחנון ביום החופה, והחופה לאחר השקיעה

שאלה: חתן המתפלל סמוך לשקיעה, והחופה אחרי השקיעה, האם פטור מתחנון.

תשובה: לא.

[וכ"כ בשו"ת שבט הלוי ח"ז סי' י"ח, ובשו"ת שאילת שאול ח"א סי' יט. וע"ע ארחות רבינו ח"ג הוספות עמ' כ ובשו"ת שבה"ל ח"ט סי' רע"ד, שו"ת רבבות אפרים ח"ג סי' תק"צ, ובספר מאיר עוז סי' קלא עמ' ל"ח].

חתן הלומד בבית הכנסת

שאלה: חתן הלומד בבית הכנסת, האם פוטר את המתפללים מתחנון.

תשובה: כן.

[וכ"כ בספר הליכות שלמה תפילה פי"א ס"ז, וכן השיב מרן שליט"א בקונ' ידון משה ח"ב עמ' קנ"ח, ובספר ויכתוב מרדכי עמ' שס"ט, וע"ע בספר ישמח לב עמ' רח"צ. ועי' בספר שערי ציון ח"ב עמ' ת"ה, ומש"כ בספר מקור חיים סי' קלא ס"ד, ובספר דעת תורה סי' קלא ס"ד. ובספר משנת איש ח"א עמ' כ"ט מובא מהגריש"א זצ"ל שאין פוטר. ועי' מש"כ בזה בשו"ת חקי חיים ח"ד סי' ל"ו ובשו"ת ויברך דוד ח"א סי' כ"ד. ובספר דבק טוב פ"ט ס"ט כתב בשם הגר"מ שטרנבוך שליט"א שפוטר].

סברו שיש חתן ולא אמרו תחנון

שאלה: אם חשב החזן שיש חתן והתחיל לומר קדיש, והוברר שאין חתן, האם יאמרו תחנון.

תשובה: ימשיך.

[בספר הליכות חיים ח"א עמ' נ"ב השיב מרן שליט"א: והוא רחום צריך לומר, ותחנן יש מקילין. וכן מובא בספר ארחות רבינו ח"ג עמ' רכ"ה, בשם החזו"א להקל. וע"ע שו"ת להורות נתן ח"ו ס"ז, ובספר אשי ישראל פכ"ו הערה א ופכ"ז הערה קי"ז, ובספר עבודת אפרים ח"א פ"ב עלה ג].

חתן המשלים מניין

שאלה: חתן המשלים מניין ואינו מתפלל עמו, האם פוטרם מתחנן.

תשובה: כן.

[וכן הביא בספר בית חתנים פט"ו סי' י"ב בשם בעל אור לציון זצ"ל שחתן נמצא בביהכ"נ אין אומרים תחנן. ועי' שו"ת אבני ישפה ח"א ס"כ, שו"ת ישכיל עבדי ח"ז השמטות ס"ג, שו"ת משנת יעקב ח"ד עמ' קל"ח אות ה', שו"ת רבבות אפרים ח"ה סי' פ].

חתן שהתפלל עד ישתבח

שאלה: חתן או בעל ברית שהתפלל במנין עד ישתבח והלך, האם פוטר מתחנן.

תשובה: לא.

[בשו"ת רידב"ז ח"א סי' קע"ט, ובאשל אברהם (בוטשאטש) סי' קל"א ס"ד, כתבו שאם יצא חתן קודם תחנן אומרים, וכן צידד בתשובות והנהגות ח"ג סי' נ"ה. ועי' שו"ת רבבות אפרים ח"ה סי' פ' אות ב', ובשו"ת ויצבור יוסף ח"ג סי' כ"א, שאין אומרים תחנן עי"ש, ובספר התפילה והלכותיה ח"א פכ"ד סי' ל"ט].

האם כלה פוטרת מתחנן

שאלה: כלה הנמצאת בעזרת נשים האם פוטרת את האנשים מתחנן.

תשובה: את הנשים יתכן שפוטרת.

[וראה מה שהשיב ע"ז מרן שליט"א בספר הליכות חיים ח"א עמ' נ"ב, ובספר ישמח לב נישואין ח"א תשו' הפוסקים שאלה צ"ד, ובספר ידון משה ח"ד עמ' קס"א. ובשו"ת שבט הלוי ח"ה ס"ו סי' י"ב, ח"ח סי' כ"ד, כתב שאין פוטרת אא"כ באים לבית הכלה. ועי' שו"ת ישכיל עבדי ח"ז השמטות ס"ג, דברי בניהו חכ"א סי' י"ז, הלכתא מאורייתא ח"א כרך ג' עמ' שכ"ח, עבודת אפרים ח"ב פכ"א, דברות אליהו ח"ט סי' ט"ו, שו"ת אבני דרך ח"ג סי' נ"ד אות ד].

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

וטעה בספירה והציבור תיקן את הש"ץ שאמר היום הרי הם כאילו אמרו 'היום' ויצאו יד"ח.

ונחלקו בזה רבותינו, דהנה הביא המשנ"ב (סי' תפט סקל"ב) מהאחרונים דאם בירך על הספירה וספר ספירה שלא כדין ונזכר בתוך כדי דיבור יחזור ויספור כדין והברכה עולה לו, וכגון אם טעה ואמר היום ארבעה ימים לעומר

ובתוך כדי דיבור נזכר שהוא יום חמישי דיו שיסיים 'חמישה ימים לעומר' ויוצא בזה, וכבר הקשו ע"ז הרי הפסיק בין הברכה למצוה בספירה שלא כהוגן ובעי לברך שנית ומ"ט אמרינן ליה שיסיים ויפסיד ברכה. והגר"א גנחובסקי שאל שאלה זו קמיה הגר"ח קניבסקי, ותירץ דכיון שאמר 'היום' שהוא מעכב בספירה כמבואר במשנ"ב (סי' תפט סק"כ) הרי התחיל את המצוה של הספירה וחלה הברכה וא"כ אף שהפסיק בדיבור אי"צ לחזור ולברך כמו שאר המצוות שאם בירך והתחיל את המצוה והפסיק בדיבור קודם שסיים את המצוה שאי"צ לחזור ולברך, שהתיקון תוכ"ד הוא המשך למה שאמר היום ושפיר איכא ליה ספירה וברכה.

אמנם רבנו דחה תירוץ זה דאף ד'היום' מעכב בספירה, דבלא זה מתפרשת הספירה על העומר ולא על הימים, אבל אין זה חלק מהספירה, ונפק"מ דאף להסוברים דלא מהני שומע כעונה בספירת העומר (עיין ביאווה"ל בריש סי' תפט) מ"מ על 'היום' מהני שומע כעונה, ומה שלא נחשב הפסק בגלל הטעות, משום שהוא עוסק בספירת העומר ולא הסיח דעתו מן הספירה.

הרי דלדעת הגר"ח קניבסקי ד'היום' הוא חלק מהספירה א"כ כיון שהקהל לא אמר 'היום' לא יצאו ידי חובת ספירה ויכולים לחזור ולספור בברכה, אבל לדעת רבנו ד'היום' הוא לא חלק מהספירה והוא רק מייחס את הספירה לימים, א"כ כיון שהש"ץ אמר 'היום' רק שספר ספירה בטעות א"כ כשתקנו אותו הרי ייחסו את הספירה ל'היום' שאמר ושפיר יצאו ידי חובה. (שיעורי הגרמ"ב זילברברג) [א"ה: וצ"ב לפי"ז מדוע כשחברו שואלו כמה ימי הספירה היום, אם ענה רק המספר ללא 'היום' אין לחוש, והלא תשובתו קאי על השאלה כמה היום ומה בין זה לש"ץ שאמר 'היום'? וצ"ל בדעת רבנו דבש"ץ שטעה הציבור לא רק מגלה לש"ץ את היום הנכון אלא הוא ממשיך את דברי הש"ץ 'היום...!', משא"כ בעונה לחברו].

כתיבה על מחשב

נשאל רבנו מה דינו של כותב ע"ג מחשב האם גם כתיבה כזאת בכלל או לא?

בדיני ספירת העומר

כבוד התורה

סיפרו לרבנו שג"א הרבה להשיג על מה שפסק הגר"ש ואזנר שרב ששכח יום אחד בספירה שיכול לספור בברכה ברבים מפני כבוד התורה [אם לא סידר מראש שיוציא אחר יד"ח]. ואמר רבנו שאכן יש טעם בדברי הגר"ש

בטענתו, דהרי ספירת העומר בזה"ז דרבנן וספיקא דרבנן לקולא כמבואר בתוס' מנחות סה, ב ומאידיך כבוד התורה זה דאורייתא.

(מפי הגרמ"ב זילברברג וע"ע באפיקי איל עמ' תרטז עוד בזה וגם הרי צירפו שיטת הפוסקים שכל יום מצוה בפנ"ע והבית הלוי פסק כמותם)

הוכחה מכך שלא בירך

בשו"ע (סי' תפ"ט ס"ד) כתב מי ששואל אותו חברו בה"ש כמה ימי הספירה בזה הלילה יאמר לו אתמול ה' כך וכך שאם יאמר לו היום כך וכך אינו יכול לחזור למנות בברכה ועי' בביאור הלכה, ועוד נלענ"ד שאם ה' זה בין השמשות והאיש הזה המשיב רגיל תמיד לברך דוקא בצאה"כ מסתברא דבאופן זה הוי כמכוין בהדיא שלא לצאת ומותר לו לחזור אח"כ ולמנות בברכה עכ"ל.

והעירו למה אין הוכחה מעצם זה שלא בירך קודם הספירה דע"כ מכוין שלא לצאת שהרי בכל יום הוא מברך לפני הספירה.

ואולי י"ל דאין לנו מעשה המוכיח שאינו סופר בלי ברכה, אבל בדברי הביאור הלכה יש מעשה המוכיח ממה שממתין ולא סופר לאחר התפילה עד צאת הכוכבים.

ולפי"ז אדם שרגיל להתפלל לאחר צאה"כ וסופר מיד י"ל דלא נחשב כמכוין בהדיא שלא לצאת כי אין מעשה המוכיח שאינו סופר לפני צאה"כ או יש לחלק דשאני זה דהוי הוכחה מעצם הספירה, משא"כ ההוכחה ממה שאינו מברך אינה הוכחה מעצם הספירה.

(ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תקטז)

בגדר אמירת 'היום' בספירה; מי שתיקן את הש"ץ לספירה

הנכונה ולא אמר 'היום'

במקרה שהש"ץ אמר היום חמשה ימים לעומר ותקנו אותו הציבור ואמרו 'ששה ימים לעומר', ונפל ויכוח בין המתפללים האם מותר להם לחזור ולספור בברכה אחר שתקנו את הש"ץ ואמרו את הספירה הנכונה, וחלק טענו שיכולים הקהל לחזור ולספור בברכה כיון שלא אמרו 'היום' וקי"ל שאם לא אמר 'היום' לא יצא ידי חובה (עיין משנ"ב סי' תפ"ט סק"כ ובשעה"צ סק"ה). ואולם היו מהציבור שטענו שכיון שהש"ץ אמר היום

ואמר רבנו: דאין השאלה אם יוצא בכתיבה כזאת אלא אם הספק דרעק"א בסי' ל"א האם יש דין כתיבה כדיבור בספירת העומר כולל גם כתיבה זו או לא, וא"כ הוי כעין ספק ספיקא, האם כתיבה כדיבור והאם זו כתיבה, ויכול להמשיך ולספור

ספירה 'כמו שכתוב כאן'

הריטב"א במכות (ו, ב) מביא דחסרון מפי כתבם בעדות הוא רק בכהאי גוונא ששולחים טענותיהם לב"ד, אבל בנותני כתבי טענותיהם לב"ד ואומרים שהם טוענים כמו שכתוב שם אין בכך כלום וכו', הא כל שנותן עדותו כתובה לב"ד ואומר מה שכתוב כאן אני מעיד, מפייהם קרינן ב' וכן נהגו עכ"ל.

והנה ספירת העומר א"א לספור ע"י כתיבה, (ע"י שו"ת רעק"א ח"א סי' כ"ט – ל"ב) ויל"ע אם בכהאי גוונא ש יכתוב היום וכו', ויאמר היום כמו שכתוב בפתק זה יחשב כמו דיבור.

(ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תקטו)

הוסיף ניקוד

הרעק"א בשו"ת (ח"א סי' כ"ט) דן בעניני כתיבה כדיבור.

ויל"ע מה דין המגדף את השם בכתיבה, דאפילו אם אומרים דכתיבה כדיבור מ"מ כיון דהכתב אינו נקרא בלי ניקוד, ואפילו אם יוסיף ניקוד על הכתב יתכן שזה דבר נפרד י"ל שלא יתחייב משום מגדף. אבל בספירת העומר יתכן לומר דיצא ע"י כתיבה כשהוסיף ניקוד משום דאין צריך לספור דוקא בלשון הקודש וע"י הוספת ניקוד לא גרע מאשר אם יספור בשאר לשונות וצ"ע.

(אילת השחר אמור כד, טו)

שכח לספור

תוס' במנחות (סה, ב ד"ה וספרתם) כתבו דאצל זבה דכתיב וספרה לה שייך בה ברכה כיון שסותרת דאי חזיא אפילו בשביעי סתרה עכ"ד.

והנה גם בספירת העומר פוסקים כדעת הבה"ג שהביאו התוס' (שם סו, א) שאם לא ספר יום אחד שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות, וי"ל דמ"מ שם סופרים בברכה כיון שהספירה תלוי בידו ואם נחשוש לשכחה אין לדבר סוף משא"כ זבה דסתירת טהרתה אינו תלוי בה אלא משמים ולכך אינה מברכת.

(אילת השחר בהר כה, ח)

נזכר באמצע התפילה סמוך לשקיעה ששכח לספור

מעשה באחד שנזכר באמצע שמונה עשרה של תפילת מנחה שלא ספר

ספירת העומר באותו יום ויסיים את תפילת שמו"ע אחרי השקיעה, האם יכול באיזה אופן לומר ספירת העומר באמצע שמו"ע? וח"א הורה שיכול ב'שמע קולינו' לספור את ספירת העומר כהיכי תימצי לבקשה וכך יאמר: היום כך וכך לעומר בקשתי שטוחה שאזכה לקבלת התורה על ידי התיקונים של ספירת העומר.

ונאמרו הדברים לרבנו ואמר שאין לומר ב'שמע קולינו' רק את הבקשות בעצמם, ואף שאם אמר יצא יד"ח, אך לכתחילה אין לעשות כן אלא יסיים שמו"ע, ואח"כ יספור ויסמוך על הפוסקים שהשקיעה מאוחרת יותר.

(שיעורי הגרמ"ב זילברברג א"ה, והיינו שלוש עשרה דקות ומחצה וכדברי המשנ"ב (ע"י ביאור הלכה רסא, ב; תטו, ב; שעה"צ רלג סק"כ ועוד) בכמה מקומות שזה יום לרבי יוסי דוק)

ודאי ישכח לספור

הורה רבנו: חולה הצריך לעבור ניתוח באמצע ימי הספירה וע"ז ודאי לא יספור יום אחד, יכול להתחיל לברך היום אעפ"י שברור לו שלמחרת לא יוכל לספור, דכך היה חיוב המצוה לברך היום לא רק מפני החזקה שיוכל לספור למחר.

אמנם הגר"ח קניבסקי טען שלא יברך והוכיח מדברי המשנ"ב (סי' תפ"ט סק"ג) בשם שולחן שלמה בנשים דלא יברכו על ספירת העומר דהא בודאי יטעו ביום אחד וכו' ומשמע לכאו' דאם ספר ואח"כ טעה הוי ברכה לבטלה. (פרורים משולחן גבוה ח"א עמ' קכב)

שוב נדפס בספרו ימלא פי תהלתך (עיונים בתפילה עמ' תקטו): היודע שבכל שנה שוכח איזה יום לספור נראה דאעפ"כ יספור בברכה ולא דומה לאשה שכתב במשנ"ב (תפ"ט ס"ק ג') שלא יברכו דבודאי יטעו יום אחד, דשאני אשה שאינה חייבת מדינא משא"כ אנשים.

ספירה שלא מבין

כתב המג"א (סי' תפט סק"ב) וז"ל ואם אינו מבין לשון הקודש וספר [ספירת העומר] בלשון הקודש לא יצא דהא לא ידע מא קאמר ואין זה ספירה עכ"ל. והק' בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון או' נה) שהמג"א סתר משנתו שבסי' תל"ד סק"ו כתב בקצת נוסחאות כתוב ואם אמרו בלה"ק יצא ונ"ל דהיינו דוקא כשיודע לפחות ענין הביטול שיודע שמפקי' חמצו אבל אות' שאין מבין' כלל וסוברי' שאומרי' איזה תחינה פשיטא דלא יצאו דהא בטול מדין הפקר ובעי' שיהא פיו ולבו שוין עכ"ד מבואר דאם מבין תוכן הענין סגי ולא צריך להבין פירוש המילות ומ"ש מספירת העומר שאם לא הבין פירוש המילות לא יצא.

ותירץ רבנו שבספירת העומר אם הסופר לא הבין את הספירה לא נחשב שאמר מספר משא"כ בביטול חמץ סגי בהבנת תוכן הביטול.

(מפי הרה"ג ר' ירמיהו ורוון מח"ס אמרי חיים)

לקיים מנהג בעלה

כלה אשכנזית שספרה בברכה ספירת העומר ונישאה לבן מעדות המזרח שמנהגם ע"פ השו"ע (סי' תקפ"ט ס"ו) שנשים לא מברכת על מצוה שהז"ג. דעת רבנו שצריכה להפסיק לברך, כיון שהיא צריכה לנהוג כל מנהגי בעלה, והם נוהגים שלא לברך.

(מים חיים גליון 287)

ענינו של יום

תיקון המידות

האופן היחיד לקבלת תורה הוא מתוך אחדות הלבבות

שיחת רבנו בחודש אייר תש"ע בעיר פתח תקוה: עומדים אנו בימי ספירת העומר, הימים של ההכנה לקראת חג השבועות - חג מתן תורתנו, וכידוע שיש בתורה מצוות שבין אדם למקום ויש מצוות שבין אדם לחבירו, ובכולם צריך חיזוק.

כשבאו כלל ישראל להר סיני לפני מתן תורה כתוב בפסוק (יתרו יט, ב) ויחן שם ישראל נגד ההר, ואמרו חז"ל כאיש אחד בלב אחד. וזהו פלא עצום שהרי זה כמעט לא אפשרי שיתקבצו הרבה אנשים יחד ולא יהי' ביניהם שום ריב, הרי אפי' כשיש רק כמה אנשים כבר יש איזה ריב ביניהם וכ"ש כשמדובר בקהל גדול, וכאן במתן תורה, ראיתי בס' הצדיק ר' שלמה שעשה חשבון שהיו שם כחמש מליון אנשים, שהרי ממצרים יצאו ששים ריבוא, שהם שש מאות אלף איש מבן עשרים עד בן ששים, ונוסיף עליהם את המבוגרים מבני ששים ומעלה, ואלו הקטנים מבני עשרים, והנשים והערב רב, בסה"כ היו כחמש מליון אנשים

ובכ"ז? חנו שם בלי מחלוקת ותרעומות, דבר זה יכול להיות רק ע"י נס למעלה מדרך הטבע, וזה הי' הכרחי כדי לקבל התורה, שא"א לקבל התורה בזמן שיש בין האנשים חילוקי דעות ופירוד לבבות, אבל בחינ' זו הי' ויחן שם ישראל נגד ההר' כאיש אחד בלב אחד, שזה האופן שבו ניתן לקבל התורה הקדושה.

ומציאת מצרים עד מתן תורה הי' מ"ט יום, ולמה הוצרכו לזה? אלא לפי שכלל ישראל היו שרויים בתוך מ"ט שערים של טומאה, ואם ח"ו היו מגיעים לשער הנ' לא הי' שייך לצאת מהטומאה, ומהו שערי טומאה, וכי נגעו בשרצים או שהיו טמאי מתים? לא, אלא שערי טומאה הכונה למידות

היו זקוקים לנס וסייעתא דשמיא מיוחדת שיוכלו להתגבר ולשפר מדה אחת, עד שהגיעו למצב של ויחן שם ישראל נגד ההר, שהתרוממו כבר לדרגא שראויין כבר לקבל התורה, וכתוב בספרים [רמח"ל ועוד] שבכל שנה יש מעין מה שהי' אז, א"כ גם בימים אלו יש את אותה הסייעתא דשמיא המיוחדת, ואם ירצה אדם להתגבר ולהשתפר יהי' לו בימים אלו הרבה תועלת וסייעתא דשמיא [המשך יבוא בס"ד].

הרעות, שהיו שקועים במ"ט שערי מדות הרעות שלמדו מאנשי מצרים שלא היו אנשים צדיקים וישרים אלא מכשפים ושאר הדברים הרעים, ואפי' שכלל ישראל הי' גרים בארץ גושן בכ"ז הושפעו מהגוים ולמדו ממעשיהם, וכעת הוצרכו לתקנם ולהפכם למדות טובות, וכדי לתקן מדה א' צריך עבודה גדולה, כמו שידוע בשם הגר"י מסלנט שאדם יכול לעמוד כל החיים לתקן מידותיו והלואי שיצליח לתקן מדה אחת, וכשיצאו ממצרים היו צריכים לתקן מ"ט מדות ולהפכם מרע לטוב, וא"כ בכל יום

מתיקות התורה

מאוצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א **עם תשובות מן שר התורה זצוק"ל**

אלא היא כמו שנבראה בימי בראשית, אין חשש של מראה, ושל איסור שלא יזונו עיניהם'.

כשהאב אומר 'תשקה אמך קודם', והאם אומרת 'תשקה אביך תחלה', מה יעשה?

שאלה. איתא בגמרא בקידושין (דף לא ע"א) שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר אבא אומר השקיני מים, ואימא אומרת השקיני מים, איזה מהם קודם? אמר ליה הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך, שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך. וכן נפסק בשו"ע (יור"ד סימן רמ סעיף יד). והנה מעשה בבני זוג שהיו חביבים אחד על השני כאילה שחביבה על בעלה כל שעה ושעה הראשונה, כמבואר ביומא דף כט ע"א, ואביו אמר לו שישקה תחלה את האם, ואילו אמו אומרת לו שישקה תחלה

את אביו, כיצד ינהג הבן? תשובה. מבואר בפתחי תשובה (שם סק"ט) שהכרעת הגמ' דאתה ואמך חייבים בכבוד אביך שייכת דוקא במלאכות כאלו שמחויבת האם לעשות לבעלה, אולם אם אמר לו אביו לעשות עבורו מלאכה שאין האשה מחויבת לעשות לבעלה כאשר מבואר בשו"ע (אבה"ע סימן פ), ואמו ג"כ אמרה לו לעשות עבורה את אותה מלאכה, מסתבר שהדין הוא דשניהם שוים, ולהכי נקטה הגמרא השקיני מים, מפני שזו לעולם חייבת אף אם הכניסה לו כמה שפחות.

וסיים דאין דין זה ברור. ולפי זה לכאורה ה"ה לענינו, שהרי האשה פטורה מלעשות ציווי זה של הבעל וממילא שניהם שוים.

אולם מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (ספר הערות לקידושין דף לא ע"א) העיר על חידוש זה של הפתחי תשובה, מדברי הרמב"ם (פט"ו מהלכות אישות ה"ט) שכתב וכן ציוו חכמים על האשה שתהא מכבדת את בעלה ביותר מדאי, ויהיה לו עליה מורא וכו', והיינו שצריכה לכבד בעלה יותר מאשר צריך הבעל לכבד אותה, וכתבו שם המ"מ והמגדל עוז דמקור דברי הרמב"ם הוא מהגמרא בקידושין (הנ"ל) שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך, והיינו שיש דין לאשה לכבד את בעלה מצד הכבוד עצמו, ומבואר דעיקר כוונת הגמ' אינה על מלאכות מסויימות שתיקנו חז"ל שעושה אשה לבעלה, אלא יש כאן ענין שאשה חייבת בכבוד בעלה, וזה גורם שכאשר שניהם מצווים יש עדיפות של הבעל על האשה כיון שהיא נמי מחויבת בכבודו. וא"כ בכל המלאכות שמצווים האב והאם מקדים רצון האב, ולא תליא בסוג המלאכות, ודלא כהפתחי תשובה.

וגיסי הגר"ח קניבסקי זצ"ל השיב: שישמע לקול אביו וישקה את אמו, כי רצונו של אדם זהו כבודו, ומקור לדבריו ניתן להביא מדברי הירושלמי בפאה (פ"א ה"א) שמסופר שם על ר' ישמעאל שכשהיה חוזר מבית המדרש היתה אמו רוחצת רגליו ושותה את אותם המים, ולא שביק לה ר' ישמעאל, באה אמו וקבלה עליו בפני החכמים, ואמרו רבותינו לר' ישמעאל: "הואיל והוא רצונה הוא כבודה". וכן מבואר בספר חסידים (סימן קנב) שרצונו של אדם הוא כבודו, ואפילו לכיבוד אב ואם, עיין שם.

הנכנס בזה"ז למקדש לצורך פיקוח נפש, האם רשאי להסתכל על אבן השתיה?

שאלה. מי שנאלץ להיכנס למסגד שעל הר הבית לצורך פיקוח נפש, האם רשאי להתבונן באבן השתיה או לאו, דהנה נאמר ברדב"ז (ח"ב סימן תרצא) וז"ל: אין ספק כי האבן הזאת אשר תחת הכיפה היא אבן השתיה אשר עליה היה הארון בבית קדש הקדשים לצד מערב... והנה נאמר במסכת יומא דף נא ע"ב 'משום שכינה לאו אורח ארעא למיעל להדיא', ופרש"י לילך אצל הכותל הצפוני כל אורך ההיכל וכל שעה עיניו ניזונות מבית קדשי הקדשים דרך הפריפה שכנגדו, עכ"ל.

ויש לשאול האם גם בימינו שבית האלוקים חרב ושועלים הלכו בו, נאמר איסור זה, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ז מהלכות בית הבחירה ה"ז) וז"ל: "אף על פי שהמקדש היום חרב בעונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבנינו, שאע"פ שחרב בקדושתו עומד", עכ"ל?

תשובה. הנה בהמשך דבריו כתב שם הרדב"ז "הילכך מי שעולה בעליות אשר לרוח מערב או הנכנס לראות מהפתח אשר לצד מערב צריך לשער שיהיה בינו לבין הכיפה יותר מאחד עשר אמה שכך היה בין כותל מערבי של העזרה לכותל ההיכל...", יעו"ש. הרי שמענו שאין איסור להיכנס ולראות את אבן השתיה בימינו. והוסיף לי גיסי הגר"ח קניבסקי זצ"ל

שכל האיסור לראות את קודש הקודשים עצמו, הוא רק מדרבנן כיון שבמראה אין מעילה, וא"כ ברור שאין איסור לראות את אבן השתיה. וכן משמע מהלשון 'לאו אורח ארעא' שזה רק ענין של דרך ארץ.

גם מדברי הגר"ח זוננפלד משמע שאין בזה חשש. דהנה במסכת יומא דף נד ע"א נאמר בשעה שהיו ישראל עולין לרגל היו מגללין להם את הפרוכת וכו', והקשה הגר"ח זוננפלד ממסכת פסחים (דף כו ע"א) שהיו משלשלין את האומנין כדי שלא יזונו עיניהם, וכיצד היו מגללין את הפרוכת? וביאר (בתשובותיו הנדמ"ח בספר תורת חיים סימן קכא אות ד) שרש"י בפסחים (שם ד"ה יזונו) כתב 'שמשיע עצמו ממראית נוי המלאכה', וזה ענין תענוג גשמי בכוונה רק לעיניהם, כי העין נהנה וזה אסור, אבל מי שמתענג בנפשו בחדוה רבה שרואה הניסים הנעשים בבית הגדול והקדוש ורואה ומשיג בגלוי ענין השראת השכינה בישראל, כענין שאמרו שם ככלה בבית חמיה שאינה צנועה מבעלה עיין שם, זה אינו ענין למעילה שהוא דוקא בענין תענוג גשמי שהגוף נהנה, עכ"ד.

ועוד ביאר שם (סימן קכג אות ג) שכוונת גלילת הפרוכת היתה להראות חבתם וזה מותר, ולא חששו שיתנו לב להסתכל בנוי המלאכה, [ולכן גם בבית שני שכבר לא היו כרובים רק היו מצויירין בכותל במיני סממנים כמבואר ברש"י יומא נד ע"א (ד"ה כרובים), גם גללו את הפרוכת]. משא"כ באומנים (בסוגיא דפסחים) חששו שיסתכלו בנוי המלאכה לכך איכא למיחש וזה אסור, עכ"ד. עכ"פ שמענו מכאן שבאבן השתיה שאין בה נוי של מלאכה

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה **מתוך הספר 'דרישה וחקירה'**
בעריכת יהושע הכהן לינטופ

לבקשת רבים נביא את החקירות כסדרן

אב - זכותו בקנס בתו

נערה וכו' וקנסה של אביה, והצער בתפוסה. עמדה בדין עד שלא מת האב - הרי הן של אב, מת האב - הרי הן של אחין. לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב - הרי הן של עצמה. עמדה בדין עד שלא בגרה - הרי הן של אב, מת האב - הרי הן של אחין. לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה - הרי הן של עצמה. רבי שמעון אומר: אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב - הרי הן של עצמה (משנה כתובות מא, ב).

יש לבאר זכות האב בקנס בתו, בארבעה אופנים:

א. זהו דין עצמי, שיש לאב ולא לבת, ומכל מקום אם מת האב היא זוכה

וגובה, משום שהדין שיש לאב ניתן לה.

ב. גם לבת יש דין עצמי לתבוע כסף קנסה, אלא

שבאופן שהיא נערה או קטנה, האב קודם לתבוע.

ג. אין לאב זכות ואינו בעל דין כלל, אלא

שהבת עומדת בדין וזוכה בקנס, וממנה

האב זוכה.

ד. אין לאב דין מיוחד לתבוע הקנס, ורק

לבת יש דין תביעה. ומכל מקום בעודה

נערה יש לאב זכות על דינה, והוא

הבעל דין על כך. ולא רק משעת העמדה

בדין וזכה בקנס, אלא כל זמן שיש לו זכות

על בתו, יש לו זכות על דינה, כעין כח

'הרשאה', ועל כן יכול לעמוד בדין על כך.

חידושי הגר"ט השלם (כתובות סי' מא ד"ה והנראה). ולפי זה

צ"ל מחלוקת הרמב"ם והרא"ש (פ"ג מהל' נערה צתולה ה"ג). וראה עוד

צ"עורי הגר"ד פונדקסי (כתובות מא, ב אות לב), וזכרתי חיים (ס' ד"ה נערה).

אמר רבא: האי מילתא קשאי בה רבה ורב יוסף עשרין ותרתינין שנין, ולא

איפרק עד דיתיב רב יוסף ברישא ופירקה, שאני התם, דאמר קרא וכו',

לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה, וכי קאמר רבה ממונא הוי

להורישו לבניו - בשאר קנסות (כתובות מב, ב).

מזה שאמר (שם) שלא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה, האם הכוונה

היא שכל זכות האב היא דרך בתו [וכנ"ל]; או שזוהי גזירת הכתוב, שאונס

ופיתוי חלוקים משאר קנסות.

הערות הגר"ש אלישיב (כתובות ס' ד"ה שאני).

אב - חיובו במילת בנו

תנינא להא דתנו רבנן: האב חייב בבנו למולו וכו' דכתיב (בראשית כא, ד)

'וימל אברהם את יצחק בנו'. והיכא דלא מהליה אבוא - מיחייבי בי דינא

למימהליה, דכתיב (שם יז, י) 'המול לכם כל זכר'. והיכא דלא מהליה בי

דינא - מיחייב איהו למימהל נפשיה, דכתיב (שם, יד) 'וערל זכר אשר לא

ימול את בשר ערלתו ונכרתה' (קידושין כט, א).

מילה מצות עשה שחייבין עליה כרת, שנאמר (בראשית יז, יד) 'וערל זכר

אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה', ומצוה על

¹ וראה עוד בפרי הלולים (סי' ב).

ובביאורי הדף (ש"ס לובלין, קידושין שם) הבאתי את הדברים הבאים:

כתב באור זרוע שאם האב יודע למול אסור לו לתת לאחר למול במקומו, משום שהמצוה מוטלת על האב. ותמה בדרכי משה, מה בין זה לבין שאר המצוות שאדם יכול לעשות שליח לקיימן. ובקצות החושן תירץ על פי התוספות ר"ד, שבמצוות שבגופו - כגון הנחת תפילין - לא מועילה שליחות, ואף מילת הבן היא מצוה שעל גופו של האב. והמקנה יישב מנהג העולם לכבד אחרים במילה, על פי הרמב"ן שכתב, שעיקר המצוה על האב היא לדאוג שימולו את בנו, ואינו מצווה למולו בעצמו. ובתבואות שור ביאר, שהאור זרוע דיבר באופן שעושה שליח משום שאינו רוצה לטרוח בעצמו במצוה, ונראה כמבזה את המצוה, אך אם עושה כן במטרה לכבד את המוהל, אין בכך איסור [וראה שם שהובאו מקורות הדברים, וענינים רבים נוספים].

² ובביאורי הדף (ש"ס לובלין, קידושין שם) הבאתי את הדברים הבאים:

הסתפק המנחת חינוך באופן שהבן גדל ועבר אליו חיוב האב, האם חיוב האב ממשיך, או שכאשר גדל פקע חיוב האב. וכתב חמישה נ"מ בנידון זה: א. לדעת הש"ך אם יש חיוב על האב והוא בעצמו יודע למול, עליו למולו בעצמו ולא לכבד אחר. ב. אם גם הבן יכול למול עצמו וגם אביו יכול למולו, נמצא שאם פקע חיוב האב - על הבן למול עצמו, אך אם לא פקע חיוב האב חייב הבן לכבדו בכך. ג. אם קדם אחר ומל את בן זה, למי צריך לתת עשרה זהובים כדין החוטף מצוה מחבירו, לאב או לבן. ד. אם לא פקע חיוב האב, יכול הוא לברך הנוסח 'להכניסו בבריתו של אברהם אבינו', אך אם פקע חיובו אינו יכול לברך כן. ה. במקום שאין אפשרות למול מבלי לשלם למוהל, האם האב צריך לשלם לו, או שחייב כמו שאר ישראל.

וכתב שמצד אחד נראה שזהו כמו שאר הדברים שנמנו בברייתא, כגון להשיאו אשה, שברור שמדובר בגדלותו של הבן, והוא הדין שלמולו ולפדותו מדובר בגדלותו, ולמרות זאת לא פקע חיוב האב, אולם מצד שני הרי עיקר הלימוד לחיוב האב הוא מאברהם אבינו, שמל את יצחק כשהיה בן שמונת ימים, ואין לנו מקור לומר שהחיוב נשאר בגדלותו.

ובמשאת המלך כתב שהדבר תלוי בנידון אם המצוה על האב היא מצוה בפני עצמה, או שהיא נובעת ממצות הבן, שאם המצוה על האב היא מצוה בפני עצמה מסתבר שהחיוב נשאר גם כשהגדיל הבן, ואם היא נובעת מחיוב הבן הרי שבשעה שהבן התחייב בעצמו, האב פטור ממצוה זו.

³ לכאורה כוונתו לפסוק (שמות כג, ד): 'כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו'. ובפסוק הראשון (דברים כב, א): נאמר 'לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים, והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיך'.

⁴ צ"ע מדוע נקט 'בארצנו הקדושה', הרי בהמשך כתב בפירוש שנוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן.

האב למול את בנו ועל הרב למול את עבדיו יליד בית ומקנת כסף. עבר האב או האדון ולא מל אותן, ביטל מצות עשה ואינו חייב כרת, שאין הכרת תלוי אלא בערל עצמו. ובית דין מצווים למול אותו הבן או העבד בזמנו, ולא יניחו ערל בישראל ולא בעבדיהן (רמב"ם פ"א מהל' מילה ה"א).

מצות עשה לאב למול את בנו, וגדולה מצוה זו משאר מצות עשה (שו"ע יו"ד מילה רס, א).

האם מצותו של האב היא למול את בנו, או שהמצוה היא להתעסק בכך שבנו יהיה מהול.

למה תוספות (ע"ז כז, א ד"ה אשה), רמב"ן (פסחים ז, א ד"ה ולנו), ריטב"א

(פסחים ז, ב ד"ה והלכתא), תוספות ר"ד (קידושין כט, א ד"ה

איהו) ומהר"ח אור זרוע (סי' יא ד"ה ומענין).

האם יסוד החיוב הוא על הבן, והאב מקיים

את חובת הבן; או שמא החיוב הוא על

האב, אלא שיש על הבן חיוב נוסף למול

עצמו כשיגדל, אם לא מל אותו אביו.

משאת המלך (קידושין כט, א ד"ה והנה), גאל

ישראל (לגר"ג טולידאנו, עמ' ש"ז).

אבידה - השבתה

מצות השבת אבדה. להשיב האבדה לבעליה,

שנאמר (דברים כב, א) 'השב תשיבם לאחיך',

ובביאור אמרו זכרונם לברכה (ב"מ ל, א) השב אבדה

עשה הוא. ונכפלה המצוה במקום אחר בתורה שנאמר 'כי

תפגע שור אחיך וגו' השב תשיבם לאחיך'.³

שורש מצוה זו ידוע, כי יש בזה תועלת הכל וישוב המדינה, שהשכחה

בכל היא מצויה, גם בהמתם וכל חייתם בורחים תמיד הנה והנה. ועם

המצוה הזאת שהיא בעמנו, יהיו נשמרות הבהמות והכלים בכל מקום

שיהיו בארצנו הקדושה⁴, כאילו הן תחת יד הבעלים, וכל פקודי ה' ישרים

משמחי לב (תהלים יט, ט) [וכו'].

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות. ועובר על זה ומצא מציאה

שחייב להשיבה על הענין שזכרנו ולא השיבה ביטל עשה זה, מלבד שעבר

על לאו כמו שנכתוב בסדר זה בלאוין (מצוה תקלט) בגזרת השם (ספר

החינוך מצוה תקלח).

ישנם שני אופנים באבידה:

א. עיקר דין אבידה הוא, באופן שהחפץ אבוד מהבעלים דרך נפילה, ואינם

יודעים היכן הוא.

ב. באופן שהבעלים יודעים היכן החפץ, אלא שהחפץ עומד להיאבד אם

לא יצילוהו, אין בה חלות אבידה כלל, ואין זה אלא חיוב הצלת ממון חבירו

מהפסד.

צ"עורי הגר"ד פונדקסי (צ"מ כא, ב אות נו). וראה עוד צ"עורי 'אבידה - ממנו ומכל

אלס'.

יש לבאר חידוש התורה בהשבת אבידה, בשני אופנים:

א. החידוש הוא שחייבים להשיב; ואילו מה שאסור ליטול אבידה לעצמו קודם יאוש, זה אנו יודעים כבר מהלאו שלא תגזול' (ויקרא יט, יג), כמו בכל גזילה בעלמא.

ב. באבידה אלמלא חידוש התורה, היינו אומרים שמותר ליטלה לעצמו, ואין כאן דין גזילה.

חידושי הגר"ש היימן (ח"ב סי' מז), וכעין זה בשיעורי הגר"ב פינקל (ב"מ כב, ב אות ג).

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה מאוצרותיו של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

במשך השנה התחלפו כמה רבנים בין מגידי השעור, ויום אחד כשלא הגיע הרב לשעור, הופתע ציון כשהבן שלו נטל את המושכות לידי, ומסר את השיעור בפני כל המשתתפים...

מצות השמיטה בשביל הר סיני

אחד הטעמים המבארים את ענינה של מצות השמיטה הוא בכדי שיהיה לאנשי האדמה זמן שבו יעסקו בתורה. בכל שנה הרגילות היתה שבמשך חדשים שלמים - תשרי וניסן, היו עובדים בשדה בשביל פרנסת כל השנה. מובא במדרש (ילק"ש תהלים רמז תרט"ו): "אל רבא לרבנן במטותא מנייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תיתו לבי מדרשא דלא תטרדו במזוניכו כולי שתא" - בבקשה מכם בחדשי ניסן ותשרי אל תבואו לבית המדרש כדי שלא תהיו טרודים במזונותיכם כל השנה.

אט אט, התקרב הרצל למורשת ישראל, אותה הזניחו אנשי המושב במשך השנים. ההחלטה לקיים את מצות השמיטה כהלכתה היתה אצלו דבר מובן מאלי, למרות שלא היתה זו החלטה קלה עבורו.

הרצל הוא היחיד מבין כל שמונת האחים שקבל על עצמו לשמר שמיטה כהלכתה. לאור העבודה שהוא שתף באפן מלא יחד עם אחיו בקרקעות, היה צריך למצא את הדרך ההלכתית כיצד יוכל להשבית את החלק שלו בקרקעות. גם החקלאי ציון דואר ממושב אשכול, שזו לו שנת השמיטה הראשונה שהוא מקיים כהלכתה, נצל את עתותיו הפנויות לעסק בתורת ה'.

במשך כל שנת השמיטה זכה ציון ללכת ולשמע שעורי תורה בכולל שהוקם במושב, כשהוא מצרף אליו את בנו. במשך השנה התחלפו כמה רבנים בין מגידי השעור, ויום אחד כשלא הגיע הרב לשעור, הפתע ציון כשהבן שלו נטל את המושכות לידי, ומסר את השעור בפני כל המשתתפים.

לפיקד, מבאר החיד"א, פעם בשבע שנים עלינו להשלים את למוד התורה שנחסר באותם חדשים. שהרי חדשים בשנה כפול שש שנים עולים למנין י"ב חדשים, שזהו הזמן ששוכבתים בשנה השביעית ועוסקים בלמוד התורה הקדושה.

החקלאי הרצל כהן שספורו מובא ב"מוסף שבת קודש" מקיים זאת הלכה למעשה:

בשנת השמיטה, הרצל כהן, חקלאי מהישוב "נוה מונסון" במרכז הארץ, פותח את יומו בתפלת שחרית, כשמיד לאחריה הוא משתתף בשעורו של ר' בן ציון לובצקי שידי רב לו בהפרחת שממותיה הרוחניים של "נוה מונסון" בשנים האחרונות.

כשמסתים השעור, הוא אינו שב לביתו. הרצל נשאר בבית הכנסת וממשיך ללמד תורה, הוא מנצל כל רגע פנוי בשנת השמיטה שבה הוא שוכת ממלאכתו כדי להגות בתורה כל העת. הוא יודע שלאחר שתסתים שנת השמיטה, כבר לא יהיה לו את הזמן שיש לו במהלך השנה הזו.

"מחיתי דמעה של התרגשות" - ספר ציון. "זה גרם לי לענג גדול מאד, אין לי ספק שזה היה בזכות שמירת השמיטה שהלכנו יחד ללמד תורה".

מוסיף הרב אברהם משה שורץ:

בדרך רמז נתן לבאר שזוהי הקשיה "מה ענין השמיטה" - מה טעם מצות השמיטה? "אצל הר סיני" - כדי שהיהודי יעזב את עבודתו וילך להר סיני ללמד את התורה שנתנה בהר סיני.

לפי יסוד זה נוכל לתרץ תמיהה נוספת העולה בהתבוננות במצות השמיטה; כיצד יתכן שהתורה מצוה את האדם במשך שנה שלמה לא לעבד - דבר המביא לידי בטלה, ובטלה מביאה לידי חטא כדברי התנא באבות (פ"ב מ"ב) "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משפחת עוון וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון"? ואף אם אדם לא יגיע לידי בטלה, לידי למוד התורה לא יגיע, משום ש"אם אין קמח אין תורה" (אבות פ"ג מ"ז), ותורה שאין עמה מלאכה אינה מתקיימת?

מבאר המהר"ם שיק שזו בעצם הקשיה "מה ענין שמיטה להר סיני" - כיצד יתכן שה' צוה לשבת, דבר שהוא נגד דעתה של התורה שנתנה בהר סיני, הסוברת שהבטלה מביאה לידי חטא, ובעקבות שנת השמיטה יתרבו העברות?

אכן התרוץ על כך הוא, שאין התורה מצוה את האדם לשבת כדי שיגיע לידי בטלה, ההפך הוא הנכון!

התורה מצוה את האדם שישבת ממלאכתו כדי שיעסק בתורה, והיא מבטיחה "ועשת את התבואה לשלש השנים", כך שגם יהיה לו "קמח" והתורה שילמד תתקיים אצלו.

ולפיקד נאמר "הר סיני" במצות השמיטה; מכיון שישראל עמדו בהר סיני וקבלו את התורה, גם אם ישבתו שנה תמימה לא יבואו לידי חטא, משום שיעסקו באותו זמן בתורה.

הוא אינו מסתפק בשעורים בפרשת השבוע, משניות והלכות הנמסרים ביישוב, ולכן בשעות אחר הצהרים הוא יוצא ליהוד הסמוכה, שם הוא מצטרף לשעוריו של הרב לובצקי במסכת מפות.

הישוב "נוה מונסון" נוסד לפני למעלה משישים שנה על אדמותיו של אפרים מונסון - יהודי מבוססון שחבב את הארץ ורכש אדמות רבות של מטעים. בשלב מסוים, הוא החליט להקים על חלק מאדמותיו ישוב לעובדי שדה התעופה, כדי שלא יצטרכו לבזבז את זמנם על נסיעות הלך ושוב.

המשפחות הראשונות ביישוב נכנסו לבתיהם בתחלת שנת תשט"ו. במהלך השנים גדל היישוב בהתמדה ומתגוררים בו בין השאר משפחות של טיסים בחברת אל על, בעלי עסקים עצמאיים, ומשפחות אמידות.

הוריו של הרצל עלו לארץ מעיראק לפני כששים שנה, הישר למעברת "הר-טוב" שליד בית שמש. אביו היה סוחר אמיד בעיראק, אבל כשהגיע לארץ הוא נשאר בלי כלום.

ידיד של המשפחה שהגיע לבקר את משפחת כהן במעברה התעניין לדעת מהיכן מתפרנס ידו, וכששמע על קשייו, הציע לאבי המשפחה הצעה שלא יכול היה לסרב לה. הוא השיג בעבורם שטחי חקלאות בסמוך לאור יהודה, ומשפחת כהן עברה להתגורר שם.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ג"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

שורות מרתקות אפופות מסתורין, נמצאו בכריכת אחת ממחברותיו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, וכך נכתב בהן: 'יצחק יאזען, רחוב נחמיה, נתן לי מקום באוטובוס ח' אדר תשע"ב, ואני צריך לבקש ממנו מחילה בל"נ'...

נושא השבוע: כבוד הזולת

וספרתם לכם... (כ"ג, ט"ו)

בחלוק עלינו הימים הנעלים והמרוממים של חג הפסח, אנו מתחילים להתכונן לקבלת התורה בחג השבועות הבעל"ט. ימים אלו שאנו בעיצומם - ימי ספירת העומר - ימי הכנה והתבוננות, התרוממות ודבקות, בהם אנו מתקדמים צעד אחר צעד במעלה ההר בעל 49 המדרגות, ומדי ערב מציינים את ההתקדמות בעת ספירת העומר...

ובד בבד, בתוך כדי ההכנה לקבלת התורה, אנו מצויים באבל. לא נשמע כלי שיר ולא נערוך חתונות, אין מוזיקה עליזה ברקע וגם המספרות סגורות. בטרגדיה נוראית, אסון בקנה מידה היסטורי, נפטרו בתוך כמה שבועות, 24,000 תלמידי רבי עקיבא, 24,000 גאוני עולם ענקי רוח ומופלאי תורה, שפשוט הסתלקו בטרם עת בשבועות אלו בדווקא.

לא נוכל לדמיין את המשמעות של קרוב לאלף לוויית ביום!!! - של תנאים קדושים, גאונים וצדיקים, שכולם התבקשו לשיבה של מעלה בתוך שבועות ספורים. לא נוכל לתאר את האווירה הקשה, הנוראה, המדוכדכת, אפופת היגון ורוויית הדמעות, ששלטה ביקום כולו באותם שבועות נוראיים, לנוכח האסון הכבד המתרחש. 'והיה העולם שמש' - מגדירים רבותינו את מצב העולם לאחר האסון, אכן כן, באה השמש בצהריים, 24,000 גאוני הדור עלו בסערה השמימה בטרם עת, תוך זמן כה קצר!

והסיבה לכך, מה שהביא עלינו את האסון הזה, מה שגרם לטרגדיה ההיסטורית הנוראה הזו, היא סיבה אחת: 'לפי לא נהגו כבוד זה בזה'. הם לא עברו על תרי"ג המצוות, ההיפך - הם קיימו את כל המצוות קלה כבחמורה, הן תנאים היו! צדיקים היו! שרפי מעלה היו!

אבל היתה להם בעיה אחת: אי נהיגת כבוד איש ברעהו, דיבור לא מכובד בין האחד לשני, פגיעות הדדיות, עלבונות וכיוצא באלה. אי נהיגת הכבוד לפי דרגתם - היא הסיבה בעטיה התרחש האסון הנורא!

הדבר מבהיל ומחייב מחשבה: ראשית, אין ספק שנהיגת כבוד היא ערך נאצל, מצווה חשובה, מטרה ויעד. אבל האם בעקבות אי נהיגת כבוד זה בזה מגיעים לכזו תוצאה? האם בכוחה של אי נהיגת כבוד להוביל לאסון מוות משמעותי כל כך?! שנית, הכיצד נלקח סיכון על כל המשכיות קיום התורה? הלא אותם תנאים שנפטרו - הם שהיו אמורים להמשיך את התורה, להפיצה ולפתחה הלאה. כיצד יתכן שנפטרו לפני שהספיקו לבצע את תפקידם?! הן זהו סיכון לקיום התורה בדור הבא!

מתברר, מבאר הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א ראש ישיבת 'עטרת ישראל', כי כאן נחשף עד כמה נהיגת הכבוד בזולת היא נקודה יסודית ובסיסית, כדרך ארץ קדמה לתורה. לפני שעוסקים בתורה עצמה, בקיומה, בהפצתה, בהתפתחותה, בהתעלות בה - עוד לפני כן על המידות האישיות להיות מתוקנות, על לומדי התורה להיות נוהגי כבוד, מנהלים יחסים טובים בין איש לרעהו. זהו הבסיס, יסוד הקיום, מכאן ניתן להמריא!

דווקא לכן, אי נהיגת הכבוד הובילה לתוצאה כה טראגית, לאסון כה נורא. כי לא מדובר בערך צדדי הלוקה בחסר, או באיזו מעלה שאינה מושלמת. מדובר ביסוד הקיום, בבסיס עליו ניתן להציב את האישיות, את התורה, את

המורשת. וברגע שנהיגת הכבוד אינה מושלמת - התוצאה הרסנית, והיא מובילה לאסון כה כבד!

ולכן קרה האסון, למרות שהוא מעורר חשש להנחלת התורה. שכן כשם שלקיום והמשכיות התורה דרושים אנשים בעלי רמה רוחנית כתנאים קדושים, כך ממש נדרשת עמידה בסטנדרטים גבוהים של נהיגת כבוד לפי דרגתם העילאית!

והואיל והם אינם נוהגים בכבוד איש ברעהו - ממילא אין סיכוי לקיום התורה, שכן לא ניתן להנחיל את התורה על ידי מי שחסר להם היסוד הבסיסי של נהיגת הכבוד זה בזה, ולכן להסתלקותם אין באמת השפעה מכרעת על המשך קיום התורה, שהרי בין בחייהם בלי נהיגת כבוד, ובין לאחר פטירתם - אין בידיהם להנחיל את התורה הלאה!

בפרשת השבוע אנו למדים על מצוות ספירת העומר שאנו בעיצומה, וזה הזמן להתבונן על משמעות האבל בימים אלו, ולקחת לקח ודרך חיים. הבה נהפוך את הימים האלה למנוף של שיפור ביחסינו עם הזולת, לתקופת הטבה בנהיגת כבוד איש ברעהו, לשבועות בהם נמקד מאמץ במידות טובות, בבריחה ממחלוקת ומשנאת חנם.

אם יש לנו יחסים עכורים עם מישהו - זה הזמן לטפל בהם, לבקש סליחה ומחילה, לפתוח דף חדש של חברות וידידות אמת, ללא משקעי עבר. וככל שנשפר את נהיגת הכבוד והיחס לזולתנו, ככל שנצל את הימים האלו להתבוננות ולשיפור מעשינו והתנהגותנו במידות טובות - כך נזכה להתכונן כראוי לחג השבועות, ונזכה לקבל את התורה בשמחה!

ילד בן 11 בשולי מחברת...

שורות מרתקות אפופות מסתורין, נמצאו בכריכת אחת ממחברותיו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, וכך נכתב בהן: 'יצחק יאזען, רחוב נחמיה, נתן לי מקום באוטובוס ח' אדר תשע"ב, ואני צריך לבקש ממנו מחילה בל"נ'.

לאחר פטירתו, עורכי כתביו הבחינו בשורות המסתוריות הללו, וביקשו לעמוד על פשרן. נראה כי יש מאחוריהן סיפור מעניין, אותו ביקשו לגלות. מיהו אותו יצחק? האם פגש בו ברחוב נחמיה, או שמא הלה מתגורר בו? מה הקשר למקום באוטובוס? ועל כולנה - על מה ולמה כתב לעצמו שעליו לבקש ממנו מחילה? מה עשה אותו גאון שלא פגע באיש מעולם ליצחק המסתורי, שמחייב בקשת מחילה ממנו?! ולמה לא ביקש ממנו מחילה על אתר?!

אחד מעורכי הכתבים לקח את פיצוח החידה כפרוייקט אישי, והסתער עליו במלוא המרץ. עד מהרה הצליח לעלות על עקבותיו של יצחק הלז, וגילה כי מדובר בבחור צעיר כבן 14, המתגורר ברחוב נחמיה בבני ברק. עתה היתה החידה גדולה שבעתים: מה היה טיב היחסים בין רבי אברהם לאותו בחור צעיר - שבאותה עת היה ילד כבן 11 בלבד! מה הקשר למקום באוטובוס, והכי מרתק - מדוע רבי אברהם רשם תזכורת לבקש את סליחתו?!

הלה עשה מאמץ, ניגש לבית המשפחה, ושוחח עם אבי הנער וגם עם הנער עצמו, מבקש לעמוד על פשר התעלומה. הם הצטרפו לפליאתו - ככל שהתאמצו לא נזכרו בכל קשר קבוע או מקרי בין הנער לבין רבי אברהם, ויחדיו הם חככו בראשם שעה ארוכה. לפתע נזכרו, וסיפרו את הסיפור המדהים הבא:

היה זה שלוש שנים קודם לכן, בעת שישבו האב והבן באוטובוס קו 402 העושה את דרכו מירושלים לבני ברק. באחת התחנות עלה רבי אברהם גניחובסקי כשצורר מחברותיו בידו, ולנוכח כך שלא היה מקום ישיבה פנוי - ביקש האב מבנו לקום ולהעניק את מקומו לאחד מגדולי הדור, והבן - שש ושמח על ההזדמנות, הן זכות גדולה היא זו!

אלא שרבי אברהם סירב לשבת, וטען כי עלה לאוטובוס על דעת שיעמוד, ואין בכוונתו להתיישב בכסאו של הילד. מאידך האב התחנן והתעקש, עד שרבי אברהם נכנע והתיישב, תוך שהוא מתעניין לשם הילד ומקום מגוריו, ומודה לו בהערכה...

כעת מתברר, כי מטרה חשובה היתה לו בהתעניינות זו, לרשום לעצמו את שם הילד ומקום מגוריו למען יוכל לבקש את סליחתו בעתיד!

ולמה בעתיד? כי אותו גאון ידע גם ידע, שהלכה פסוקה היא שאין מחילת קטן פחות מבן 13 מועילה. ולפיכך - כך סביר להניח - לא ביקש ממנו מחילה על אתר, אלא - לא יאומן כי יסופר - רשם תזכורת את שם הילד ומקום מגוריו, כדי לבקש ממנו מחילה בעוד כמה שנים - כשהילד יהיה בר מצוה! ועל מה? - על כך שהילד שמח לתת לו את מקומו!

אלא שלא הספיק הגאון לממש את רצונו, וכעבור כמה חודשים חלה את חוליו האחרון ונסתלק לישיבה של מעלה. אבל אותן שורות דוממות שכתב במחברת, יש בהן מסר בוהק, חודר כליות ולב:

עד כמה יש להיזהר שלא לפגוע, שלא לצער, לנהוג בכבוד זה בזה. והלא דברים קל וחומר מאותו גאון עולם, שלא פגע ולא הכאיב לילד, ההיפך - ניסה בכל כוחו למנוע מהילד לתת לו את המקום, ונכנע רק לאחר לחץ כבד. ובכל זאת חש שמוטלת עליו חובה לפייס את הילד בגין אותו מקרה זוטר

ועראי, עד שרשם לעצמו תזכורת לבקש את סליחתו לכשיהיה בר מצוה!

סיפור מופלא זה, שהופיע בגליונות 'דרשו', מאיר וקורא עד כמה החובה והזכות להיזהר בכבוד איש ברעהו, לשמור על כבוד הזולת מכל משמר, ואפילו של ילד קטן ורך בשנים, ובוודאי בקרב בני המשפחה. מי שרוצה לצמוח ולהתעלות, מי שמבקש לגדול ולהתרום, הצעד הבסיסי והיסודי הוא לתקן

את עצמו במידות טובות, להישמר ולהיזהר בכבוד הזולת עד אין קץ, ואם חלילה אירע ופגע - להזדרז ולבקש סליחה ומחילה.

וככל שנאמץ את דרך החיים הזו, וככל שנפתח בתוכנו מידות טובות ונעלות, וככל שנרבה להיזהר בכבוד הזולת - כך נזכה להיות ערוכים ומוכנים טוב יותר לקבלת התורה באהבה, ונזכה לקבלה ולשכנה בתוכנו מתוך רוב שמחה!

שיחת הטלפון שהכריעה חיים!

הסיפור הבא התרחש בבית יהודי נכבד, אשר חלה ל"ע במחלה קשה, שבאותה עת טרם היה לה מזור. האיש הלך ודרש ברופאים מומחים, כיתת את רגליו בין פרופסורים בעלי שם עולמי, ולא נחה דעתו עד שהציע שיטפלו בו גם בטיפולים נסיוניים. אך כל המאמצים עלו בתוהו, ועם כל יום שחלף - הלך מצבו והחמיר...

הוא נועץ באחד מעסקני הרפואה המפורסמים, ונודע לו כי נמצאה תרופה חדשנית ופורצת דרך המצויה בשלבי פיתוח, ויש בה כדי לרפא את מחלתו. אפס, כי להערכת המומחים יקח זמן רב עד להשלמת פיתוח התרופה, ובינתיים - שעון החול של חייו הולך ואוזל. הרופאים כבר ספקו כפיים בייאוש, בני המשפחה כבר חשו דוק של כאב ופרידה, ובכל יום ושעה חש האיש כי כוחותיו הולכים ואוזלים, והוא מוטל במיטה מיוסר וחסר ישע...

בצר להם, פנו בני המשפחה לאחד מצדיקי הדור שליט"א, ותינו את צרתם. הם סיפרו כי אבי המשפחה עטרת ראשם חלה מאוד, והישועה בוששת מלבוא. בקול בוכים סיפרו על המשפחה הצעירה, על האיש המצוי בשיא

פריחתו, ועל הנורא מכל הצפוי לדברי הרופאים. כששמע זאת הצדיק התכסו פניו בשרעפים, ולפתע השיב ואמר:

'אם אינני טועה, הלא החולה הזה נפרד לאחרונה משותף עסקי. צאו ובדקו אם במהלך הפרידה אולי פגע בשותפו, אולי נפרדו איש לדרכו מתוך שנאה וכאב. ובאם כן - עליו לפייס את שותפו לשעבר, ואז יתרפא!' - קבע הצדיק, והוסיף אחר כך: 'אין די בכך כי מישהו יבקש סליחה בשמו. על החולה בעצמו לבקש את הסליחה, להוציא את המילים 'מחול לך' מפיו של רעהו. אם יתגבר על עצמו, יפנה לשותפו ויקבל את סליחתו - או אז יתרפא לחיים טובים ומאושרים!'

הם שבו אל החולה וסיפרו לו את התשובה המפתיעה, אך בשומעו זאת - התקצף החולה מאוד. 'וכי עליי לבקש ממנו סליחה? והלא הוא שפגע בי, הוא שחטא כלפיי, הוא שעשה לי עוול נורא. שאני אבקש ממנו מחילה?! - לא יקום ולא יהיה!' - קבע החולה, למרות מצבו המחמיר והולך...

אחד מבני המשפחה החליט לסייע במאמץ, ופנה בעצמו אל השותף לשעבר. בשיחה מרגשת קצרה עורר את רחמיו לנוכח מצבו של שותפו לשעבר, והצליח להוציא ממנו הסכמה למחול. כעת, הגבירו כולם את הלחץ על החולה לפעול לפי הוראות הצדיק, ולפנות אל השותף לשעבר לבקש את מחילתו, ולבסוף - נטל החולה את שפופרת הטלפון ועשה את הבלתי יאמן... הוא התקשר לשותפו לשעבר, שהיה המום בראותו את המספר שעל הצג. בקול חלוש תיאר את מצוקתו, וביקש משותפו לשעבר לומר שלוש פעמים מכל הלב 'מחול לך, מחול לך, מחול לך!' אך למותר לציין שהשותף לשעבר מיהר ומחל על אתר, ונפרד מחברו באיחולי רפואה שלימה והחלמה מהירה. החולה מניח את הטלפון מידו, וכעבור שעה קלה נשמע צלצול, ועל הקו -

אותו עסקן שסיפר לו על התרופה הנסיונית שטרם הושלם פיתוחה, והנה הוא מבשר לו כי באופן מפתיע וחסר תקדים, בשבועות האחרונים הואץ מאוד פיתוח התרופה, ובאורח פלא - זה עתה התקבל במהירות שיא האישור ממשרד הבריאות האמריקאי, לעשות שימוש בתרופה החדשה. 'אתה מבין שחייך ניצל, כן?' - שאל העסקן את החולה ההמום, שלא הצליח להשיב מרוב

הלם...

רק מאוחר יותר, הבין העסקן כי החולה היה כה המום עד שכמעט התעלף. הן בעיניו ראה כיצד רגע לאחר שקיבל את המחילה באופן מושלם, התבשר כי יש ארוכה למכתו ותרופה למחלתו! העסקן כלל לא ידע על כל הנעשה מאחורי הקלעים בסיפור המחילה הסבוך, ורק עכשיו הבין את פשר סיפורת הפלאי של התרופה:

מתברר, כי על פי דרך הטבע, התרופה היתה אמורה להתעכב עוד חודשים בהליכי הפיתוח והאישור. אבל שיחת טלפון אחת בין אדם לרעהו כאן בישראל, מחילה אמיתית וכנה מעומק הלב שחתמה סכסוך הדדי ופגיעות אישיות - היא שזירזה את התרופה בצנרת הפיתוח והאישור. תוך כמה ימים הגיעה התרופה ארצה, והאיש הבריא לחלוטין!

סיפור מופלא זה, אותו סיפר הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א בעדות אישית מפי העסקן הרפואי המעורב במקרה, חושף עד כמה השפעתה של פגיעה אישית, עד כמה ביכולתה להזיק ולחולל צרות. מי שמבקש חיים אישיים רגועים, מי שמבקש ליהנות מחי שמחה ואושר - כל שעליו לעשות הוא להיזהר במידות טובות, בנהיגת כבוד בזולת.

ועוד יותר: אם חלילה פגענו, אם יש למישהו חור בלב בעקבות דברים שאמרנו או מעשים שעשינו, כמה חכם לא להשאיר את הפגיעה כך, אלא לרוץ ולהשלים, לבקש סליחה ומחילה, להידבר ולשוב ליחסים תקינים. זה בכלל לא משנה מי הצודק, מה שחשוב הוא מי החכם - והחכם הוא זה שמבקש סליחה, שסוגר את העניין מאחוריו, שמשלים.

אם כך ננהג - בנהיגת כבוד הדדית, במידות טובות, בזהירות בכבוד הזולת, בבקשת מחילה על כל פגיעה - נבטיח לעצמנו חיים טובים ומאושרים, חיי שמחה ונחת!

הביטוח הסודי...

צער גידול בנים! - מה לא נאמר על הצער הזה, שכולנו שותפים לו. החל מהקימה לילדים בלילה, בואכה המאמצים לגדל אותם רוחנית, לדאוג לכל צורכיהם, לשמור אותם ולשמור עליהם. אך יש משהו שיכול להציל מהצער הזה, ישנו כלי המבטח - ביטוח איכותי וחזק - מפני הצער הזה. זוהי תגלית מרעישה הנחשפת בספר 'בית יעקב' - אותו כתב אחד מתלמידי הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא ז"ע, וכך הוא מגלה:

אם יש לאדם צער גידול בנים ר"ל, הסגולה לזה היא להיזהר ממחלוקת, להיות רודף שלום, להיות מהנעלבים ואינם עולבים, ובזה שב ורפא לו! - כלומר, העצה והדרך להינצל מצער גידול בנים קרובה אלינו מאוד, קרובה ממש: לברוח ממחלוקת, להתחבר לחיי שלום ושלווה בין איש לרעהו, לא להשיב פגיעה לפוגעים בנו!

אלו כלים שכל אחד מאיתנו יכול ליישם, כלים שמתקנים את המידות שלנו והופכים אותנו לאיכותיים יותר. הבה נאמץ את הדרך הזו, ונרוויח - בנוסף לחיי אושר ושלווה - מלוא חופניים נחת יהודית טהורה ואהובה, נכספת ויקרה!

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

ביום השלישי והנה שוב מכסים קורי עכביש את הקדירה. ותמהר לספר לבעלה.

הבין הרב כי לא דבר ריק הוא, ומאת ה' היתה זאת, ציווה על אשתו 'אל תגעי יותר בקדירה זו ואל תבשלי את הבשר, עד אשר נראה מה היה רצונו יתברך בענין זה'. עוד באותו יום הגיע האפיקורס לביתו של הרב...

עד אשר בא עליהם מלך גדול, והרג אותם ובזזו כל אשר לחם. הרה"ק בעל ה"תולדות" ז"ע, בספרו צפנת פענח מוסיף על כך, שחלק קטן מאותם אנשים ברחו ממדינתם ובאו אל הרמב"ם וחזרו בתשובה.

בשנת תקצ"ו הגיע רבי עקיבא איגר לעיר לומזא, באחד הימים הגיעה אשה חשובה שקראו לה עטיל הגבאית, היא היתה גבאית צדקה ודמעתה על לחיה, היא נתברכה בתשעה בנים בעלי כשרון, חוץ מאחד בחור בן חמש עשרה שאין לימודו בגמרא עולה יפה, ואינו מצליח לקלוט כלום, בו בזמן שבלימודים אחרים כגון חשבון וכתובה, הוא עולה על הילדים האחרים, כך שהוא בעל כשרון נפלא, אבל בגמרא אינו מצליח לקלוט כלום.

השיב לה רבי עקיבא איגר, שגדולי הפוסקים כותבים שיש ליזהר ולהישמר ממאכלות אסורות, ושאפילו תינוק לא יינק מנכרית, כי זה עלול להוליד בו מזג רע, ויטמטם את מוחו מלקלוט דבר תורה, כמבואר בש"ך (יו"ד סימן פא). האשה התחילה לבכות, איך זה יתכן, והרי הם שמרו עליו מכל משמר, אבל רבי עקיבא איגר, אמר לפי דעתי זו הסיבה היחידה, ולכן מוחו נטמטם ואינו מצליח בלימוד תורתנו הקדושה.

שאלה האשה אם כן מה עליה לעשות, השיב לה רע"א, וחזר על כך כמה פעמים רק דבר אחר, לימוד ועמל התורה מתוך הדחק.

היא ספרה את הדבר לבעלה רבי הירש לייב, וכאן החלו שניהם לחקור את בנם, היכן נכשל באכילת מאכלות אסורות, כאשר טען בתוקף שלעולם לא נכשל, התחילו לחקור היכן אכל אצל זרים, עד שהגיעו לאותה חתונה ששם נתכבד הילד במנה הגונה של מרק ועוף.

אך גדלה התמיהה אצל ר' הירש לייב, הלה הכיר היטב בנאמנותו וביושרו של בעל המלון, מה גם שהשוחט דמתא אף הוא מנקיי הדעת שבעיר, וכי אפשר שהאכילו טריפות חלילה. רבי הירש הגיע לשוחט ושאל אותו אם הוא זוכר את השחיטה באותה חתונה, השוחט החויר כולו, רבי הירש לייב, לחץ אותו ושאל אותו מה קרה, השחיטה לא היתה טובה, לא, השיב השוחט השחיטה היתה מצוינת, אם כן מה בכל זאת קרה.

סיפר לו השוחט דברים כהווייתם, באותה חתונה התחתן יקותיאל בזיווג שני, יקותיאל זה היה נשוי בזיווג ראשון לרחל, כאשר נתן לה גט, יצא ערעור של בעל התניא על הגט, כי אמנם שם עריסתה היתה רחל, אבל כולם קראו לה ראשי. וגם זה לא ברור שאכן שם עריסתה היה רחל, ולכן הבעל התניא פסק שהגט פסול מדאורייתא, ואסור על יקותיאל בעלה להינשא שנית, עד

"נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה" (כב, ח)

על חומר הפגם של מאכלות אסורות סיפר הבעש"ט, מעשה נורא שאירע בזמן הרמב"ם. תוכן המעשה הוא, שממדינה אחת שלחו להרמב"ם מכתב - עליו היו חתומים כשבעים אלף איש מאותה מדינה - בה כתוב, שהיות ואין תחיית המתים מפורש בתורה, אלא חז"ל דרשו זאת בש"ס, הרי שיש בידיהם דרשות והוכחות להיפך ח"ו.

הרמב"ם לא רצה להשיב בעצמו וציווה על תלמידו מהר"י אבן תיבון שיכתוב את דברי התשובה. בספה"ק "דגל מחנה אפרים" (פרשת עקב) מביא את תוכן התשובה שהשיבם הרמב"ם: "כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם

יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל והחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות, והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורים, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו הוא חיות טהורה, להשיג אמיתית החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר את עצמו יותר, ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בניין

אב, והוא השכל לכל רמ"ח אבריו, ומתקדשים ומתטהרים, וכן להיפך ח"ו נעשה בניין אב שכל עכור ומעופש בדעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה לכולם, ורמ"ח אבריו נטמאים, וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתות החיות שהוא אלהות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים, וזבחי מתים יקראו להם.

"לכן, התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה, הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג המלך הזקן וביין משתיו, ולכן האירו אור שכלם, והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר סתום בדת תורתנו הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלוהי אשר הוא יתברך שמו ואורייתא כולא חד, ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים, אבל אנשים הללו, בוודאי טמאים, ונטמא דמם, ומשם ליבם ומוחם שלהם נתטמטם, במאכלות האסורות והטמאים, ולכן החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמר חכמינו, הבנויים על פי שכל אלקי עולם ומלך עליון".

וממשיך שם בדגל מחנה אפרים, שהרמב"ם התרה באנשי אותה מדינה הואיל והעיוז פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. ומסיים שם: וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים,

שיתן לה גט נוסף, והוסיף מילים מזעזעות: ובפרט בגזירת חכמים על השוחטים שלא ישחטו על החתונה ח"ו שום בהמה ועוף, ואם יעברו ח"ו תהא שחיטתן נבילה כדין העובר וכו', ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב מה' הטוב.

השוחט התחיל לבכות, איך לך מושג כמה כבר חזרתי בתשובה על המכשול שיצא מתחת ידי בשוגג, אני כלל לא ידעתי מכל הסיפור, רק לאחר החתונה נודע לי שהבעל התניא אסר לשחוט על חתונתו וכל הבשר יהיה נבילה. כששמע רבי הירש לייב את הסיפור כבר נתחוויר לו היטב למה התכוון הרע"א, הבן שלהם אמנם אכל מאכל כשר, אבל גדולי הפוסקים אמרו ששחיטתו נבילה, וגם מאכל כזה מטמטם, וכל שכן מאכלות אסורות ממש. כעת עמדה בפניהם ההוראה השניה של רע"א ללמוד תורה מתוך הדחק, מה עושים, בלב כבד, שלחו את בנם לארץ ישראל, שאז היה מקום דחק גדול בגשמיות, ומבורכת בכל טוב ברוחניות, ואכן הבן שקד על דלתי התורה בעמל ויגיעה רבה וחיי צער בתוככי ירושלים, ולאט לאט ראה פרי בעמלו, עד שנהפך לאיש אחר, ובעזרת השם גדל והצליח בתורה, וכאשר הגיע לפרקו נשתדך עם אחד מנקיי הדעת שבירושלים.

וסיפר רבי חיים קניבסקי זצוק"ל באחד הימים בא אלי יהודי בן תשעים וסיפר לי שאביו שלחו לישיבה בהונגריה, ושם היה נהוג לשכור בחור שיחזור עמו על הלימוד, בא אביו לשאול את הבחור על בנו ואמר לו שהוא נפלא מאד וכי אם ימשיך כך יכול להיות גדול בישראל, והנה נסע לביתו לחג השבועות ובחזרתו נתהפך הגלגל ולא תפס כלום מהלימוד, וכמה שהשתדל אביו לשכור לו מלמד ללמדו, לא הועיל, ובעוד שבעניינים אחרים היה משכיל ובעל כשרון גדול כשהגיע ללימוד תורה נסתמו מעיינותיו, כך עד היום אינו יודע ללמוד גמרא, וכשמגיע לגמרא ראשו מטומטם.

והנה לאחרונה נזדמן לו ספר שם קרא על הסיפור הנ"ל שרע"א אמר שהדבר בא ממאכלות אסורות, ואז נזכר שבחג השבועות כשהיה בביתו, היו לו חברים גויים ונתנו לו חתיכת דבר אחר, אכל ונהנה ממנה והביא לביתו קצת, ואביו צעק עליו על מעשהו, וחושב היהודי שזה המעכב אותו מלקלוט את הגמרא, וביקש תשובה מה יעשה, אמרתי לו שיתענה יום אחד, ואמר שזה קשה לו מאד, אבל מאד ישתדל לזה.

ויתכן שגם בשאלה הנ"ל זה המעכב, ואמנם יש את העצות הנזכרות לעיל לימוד מתוך הדחק, ותענית יום אחד, ויתכן שיש עצה נוספת, שכל מה שיראה בחייו, יחשוב מה דעת תורה בנדון ויברר, ויקח לעצמו שאלות מעניינות מחיי היום, ויבררם על פי ההלכה, וכשיתרגל שכח מחשבתו תהיה סביב התורה, בעזרת השם יפתח לבו בתורה הקדושה.

באור החיים כתוב שמי שמתקדש ונזהר מלאכול מאכלות אסורות זוכה שלא יגע לפיו בשוגג מאכלות אסורות. עצם זהירותם של הצדיקים מכל נדנוד של מאכל אסור הביאה להם סיעתא דשמיא שאכן לא יבואו לידי תקלה.

כזאת מסופר על החידושי הר"ם, שישב פעם בסעודה עם החסידים, והביאו לפניו קערת רוטב. נטל החידושי הר"ם כף והחל לערבב את הרוטב זמן מה, אולם לא אכל ממנו, וממילא גם שאר החסידים לא אכלו. לפתע נתוודע שבבשר שהרוטב בושל בו, התעוררה שאלה! השתוממו החסידים למראה רוח הקודש הגלויה, אולם רבם אמר להם: מה זה לפלא בעיניכם? דבר כזה יכול כל אדם לדעת, אם זהו כשר או טריפה זאת על ידי שהאדם יקבל על עצמו לפני האכילה, שאם יש ח"ו דבר איסור בתוך המאכל, הוא מעדיף להיחנק בסעודה. אדם כזה זוכה שמודיעים לו מן השמים אם יש חשש טריפה במאכלו.

מעשה מובא בהקדמת הספר כח שור ובו תיאור מופלא על ההצלה הגדולה שהיתה למחבר מכומר שניסה להכשילו במאכלות אסורות. כומר אחד היה רגיל להתווכח עם הגאון המחבר זצ"ל בעניינים שונים. פעם אחת נסב הוויכוח על הפסוק "לא יאונה לצדיק כל און", כאשר האפיקורס טען שמצד

השכל והחקירה ההגיונית הוא דבר בלתי אפשרי... ואף הביא כמה ראיות לדבריו. בעל 'כח שור' סתר כמובן את כל ראיותיו, עד שהלה הלך מביתו כשהוא סר וזעף והחליט לנסות את הדבר בעצמו. הוא ניסה להכשיל את בן שיחו כדי להוכיח במו עיניו אם הקב"ה שומר עליו.

הלך המין הזה וקנה שלושה תרנגולים מסורסים ופיטם אותם רק בבשר חזיר עד כי עבו ושמנו מאוד (עייין בשו"ע יו"ד סי' ס', ובש"ך סק"ה, שבהמה שנתפטמה מדברים אסורים ועיקר גדילתה מהם, אסורה באכילה), וישלח למוכרם בשוק על ידי אחד ממשרתיו הנאמנים תוך שהוא מצווה עליו כדברים האלה: אם יבוא לקוח וירצה לקנותם, נקוב לו במחיר גבוה מאוד, פי כמה וכמה ממחירם הרגיל, כדי שלא יחפוץ לקנותם. אבל אם תראה את הרבנית של ה'כח שור' מגיעה לשוק כדי לקנות תרנגולים, תוריד לה מהמחיר ותמכור את העופות במחיר זול מאוד, ואפילו פחות משווים, כדי שתסכים לקנות ממך את התרנגולים.

וכך היה. הרבנית באה לשוק וראתה תרנגולים מפוטמים המוצעים לה במחיר כה מוזל, קנתה מיד את הסחורה והביאה לביתה בשמחה עצומה, לקחם הרב ושחטם כדת וכדין, והחלה הרבנית בבישול הסעודה.

דרכו והנהגתו בקודש של גאון זה הייתה שכאשר היה עסוק בסוגיה פלונית, לא הכניס דבר לפיו עד אשר נתברר לו העניין ההוא כל צרכו. ביום ההוא התקשה המחבר בדבר הלכה קשה ביותר, וגם הפעם לא חרג ממנהגו ולא הכניס אוכל לפיו, למרות שהרבנית הודיעה לו על הסעודה הטעימה עם העופות המפוטמים הממתינה לו. כיון שחששה שהבשר יתקלקל, הטמינה את המרק עם הבשר ליום הבא, ובני הבית אכלו באותו היום רק לחם וביצים.

ויהי ממחרת, כאשר באה לקחת את קדירת הבשר כדי לחממה על הכירים, הבחינה לתדהמתה שהקדירה התכסתה כולה בקורי עכביש. שאלה את בעלה מה לעשות, אמר לה שתניח את הקדירה עם קורי העכביש בצד, כמות שהיא, ותבשל את יתר הבשר שנשאר לה.

והנה גם ביום ההוא שומרים עליו משמים. הזמינוהו לסעודת פדיון הבן, ולא אכל כלל בביתו ושוב הטמינה הרבנית את הקדירה ליום המחרת. והנה בבוקר, קורי עכביש מכסים את פי הקדרה. שוב היא מתייעצת עם בעלה,

מה לעשות, והורה לה כדת אתמול להניח הקדירה בצד, ולבשל את שארית הבשר. וכך עשתה.

למחרת באו אליו שני אנשים לדיון בדיני ממונות, ישב הרב לדון בדינם עד שעה מאוחרת. אשתו הניחה את התבשיל עד שיגמור את הדיון. כשהסתיים הדיון בשעה טובה, בקשה הרבנית להאכיל סוף סוף את בעלה מהעופות המפוטמים שקנתה בשוק, והנה שוב מכסים קורי עכביש את הקדירה. ותמהר לספר לבעלה.

הבין הרב כי לא דבר ריק הוא, ומאת ה' היתה זאת, ציווה על אשתו אל תגעי יותר בקדירה זו ואל תבשלי את הבשר, עד אשר נראה מה היה רצונו יתברך בענין זה. עוד באותו יום הגיע האפיקורס לביתו של הרב והחל שוב להתווכח עימו על הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ובלהט הויכוח אמר לו: הנה יודעני שכבוד הרב צדיק גדול, וגם אם הוא אינו מודה בכך ברוב ענוותו, אבל כל העולם אומרים שהוא צדיק, ולמרות זאת יכולני להעיד עליך שבשר חזיר נכנס לפיך. וישתומם הרב: איך תרהיב בנפשך לומר זאת? ויען המין: הלא אשתך קנתה את שלושת התרנגולים אשר אנוכי פיטמתי אותם רק בשומן חזיר, וגם נודע לי כי שחטת אותם ואכלת מהם. במקום להשיב לו, הרים את ידיו ועיניו השמימה וברך את ה' יתברך שהצילו ושמר אותם מהתקלה הגדולה, ואחר כך סיפר לו את כל העניין, והראה לו את כל שלוש הקדרות עם קורי העכביש שעליהן, והוכיח לו בעליל שכל הבשר נשאר שם, מבלי שניכנסה לפיו חתיכה אחת, לא הוא ולא בני ביתו. וישתומם הגוי ויאמר: עתה ידעתי שהכל אמת.

סיפור דומה היה עם הבית הלוי שהיה לו בתיקו חתיכת עוף שקיבל בשביל לאכול בערב יום כיפור ובנוסעו ברכבת העוף פלט ריח רע, והביה"ל לא יכל לאוכלו וכשהגיעה הרכבת למקומו מיד הגיעו תושבי המקום לומר לו על שקיבל מברק שהעוף שקיבל טרף.

סיפור רבי חיים קניבסקי על אמא שלו שהקפידה מאוד שלא ישתו משקאות שהיו מגולים, ואפילו שכיום אין מצויים בינינו נחשים, פעם שאלו אותה הרי לא מצויים נחשים ביננו ומדוע לחשוש לדבר זה, לאחר זמן קצר - סיפור הגר"ח גלינו נחש ארסי בתוך קערה של חלב שעמדה בבית.

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

הנכד קיבל את הצוואה והמסמכים הנלווים אליה, המורים על רכושו של הסבא, והתברר לו שהסבא שאיר הון עתק, בתים ונכסים וחשבונות בנקים מלאים דולרים. כדי לא לגרום קנאה במשפחה, לא סיפר לאף אחד על כך. והחליט לקיים את צוואת סבו במסירות נפש...

"אמור ואמרת" (כא, א)

"להזהיר גדולים על הקטנים" (רש"י)

מובא בזהר הקדוש "כד איתקן רישא דעמא איתקן כל עמא". פירוש: כאשר נתקנים ראשי העם - מתוקנים (ממילא) כל העם. דהיינו, כמו שאם המחשבה שלך עכשיו היא לאכול - כל האיברים נגררים לאותו כיוון, כי זה מה שהראש אמר לעשות. וכן אם הראש אמר לטייל - כל האיברים נגררים אחריו. ראשי העם הם כמובן לומדי התורה, כדאיתא בגמרא שחכמים אמרו לאנשי העיר להביא להם את ראש העיר, ואכן הביאו לפניהם את ראש העיר וסגנו. אך החכמים אמרו שהכוונה אינה אליהם אלא ללומדי התורה. ואם כן, אם אנו רואים שפלוגי ופלוגי עדיין לא חזרו בתשובה, יכול מאוד להיות שהאשמה לכך מוטלת גם עלינו, ושאנו צריכים ללמוד ולהתפלל עליהם יותר בדבקות.

וכן המעשה ברבי חנינא בן דוסא, שאמרו לו שיש בקרבת מקום ערוד (נחש) ממת. אמר להם 'הראו לי את חורו'. כשהגיע למקום הכניס את רגלו לחור בו הערוד נמצא, והכישו הערוד. הקב"ה עשה נס ונברא מעיין מתחת רגלו של רבי חנינא בן דוסא, והערוד מת. נטלו רבי חנינא בן דוסא על כתפו, הלך לבית המדרש ואמר להם 'אתם רואים? אין הנחש ממת אלא החטא ממת'. ואז כולם אמרו 'אוי למי שפגע בו הערוד, ואוי לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא'.

ולכאורה למה רבי חנינא לא הלך לשוק או לחוף הים או למדרחוב כדי להחזיר אותם בתשובה? שהרי בבית המדרש כולם צדיקים, ולא לשם צריך ללכת. אלא כמו שאמרנו, שרבי חנינא ידע שאם בני התורה נתקנים - ממילא אנשי הרחוב והקיבוץ נתקנים.

"וקדשתו" (כא, ח)

על כרחו, שאם לא ירצה לגרש את היצר הרע תכפהו על כך. אמת, "בדברים לא ייווסר עבד" (משלי כט, יט) מי שהוא כבר עבד ליצרו לא תועיל לו, לא אמירה בלשון רכה, ולא הגדה בלשון קשה, כי אם ייסורים המהווים מוסרות להטותו לתחייה לדרך חיים, אך לפעמים יחדרו הדברים כארס של עכנאי ללבו המגושם ואף בדברים ייווסר.

פעם פגש הגר"א ביהודי מומר המפטם כריסו במאכלות אסורות, שאלו הגר"א אינך חושש מעונש? ענה לו אני המרתי את דתי ואיני חייב כלום לאף אחד, ענה לו הגר"א טעות בידך, שמא חושב אתה כי אחר שקיימת "על כרחך אתה נוצר, ועל כרחך אתה נולד, על כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת", יוותרו לך על "ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון", לא! אתה עתיד ליתן דין וחשבון, אתה תיתן את הדין לא רק על שאכלת מאכלות אסורות, אתה תיתן את הדין גם על כך שאכלת בלי נטילת ידיים, על כך שלא בירכת ברכה ראשונה ואחרונה, ואף על שלא נטלת מים אחרונים ולא טבלת פתך במלח, ולא זו בלבד, כי כל הרשימה שמניתי בפניך אינה אלא בגדר דין, אבל עוד תחויב בחשבון על שבזמנים שחטאת לא למדת תורה ובזבזת את הזמן, את החיים, את האוצר היקר ביותר על דברי הבל.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)
אל תחללו את השם בתירוץ של "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שכביכול אתם מקדשים במעשיכם את השם.

(מאוצרנו הישן)

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)

הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק ז"ע, בעל "נועם אלימלך", היה דורש ומבקש מאת אנשי שלומו, כי בכל עת של בטלה, יהיו כל מעייניהם בפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שהיא מצוות עשה. וזו הייתה לשונו: בכל עת ובכל רגע שאדם פנוי ואינו עוסק בתורה הקדושה, ובפרט בעת שהוא שוכב על מיטתו ואינו יכול להירדם או שהוא סתם יושב בטל לבדו בחדרו - יהרהר במצוות עשה "ונקדשתי בתוך בני ישראל". ידמה בנפשו ויצייר במחשבתו כאילו אש גדולה ונוראה בוערת לפניו ולהבותיה עולות עד לב השמים והוא לשם קדושת שמו יתברך שובר את טבעו ומפיל עצמו לתוך האש על קידוש השם. ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. נמצא שאינו שוכב או יושב בטל, אלא מקיים מצוות עשה דאורייתא, שהיא יסוד האמונה והעמוד הגדול שכל בית ישראל נשען עליו.

"שבת הוא לה' בכל מושבותיכם"

(כג, ג)

יש להבין מה הכוונה "בכל מושבותיכם", וכי תעלה על דעתך שאין צריך לשמור שבת בכל מקום? אלא, ידוע שבכל העמים בחרו להם יום אחד למנוחה, ואפילו במצרים, מצינו במדרש שמשה רבינו פעל אצל פרעה שישבתו יום אחד בכדי שיהא להם כח לעבוד כל ימי השבוע, והנה איך נדע באם כוונת האדם בשמירת השבת היא בכדי לנוח יום אחד או שכוונתו לקיים מצוות ה'? באם נראה שהאדם מתגורר בין האומות ששם קבעו למנוחה יום אחר בשבוע, ואעפ"כ מוסיף לשבות גם ביום השבת - ע"כ שכוונתו במנוחתו לקיים מצוות בוראו שהרי לצורך מנוחת הגוף כבר שובת ביום אחר. וזה כוונת הכתוב "שבת היא לה" - שיש לקיים את השבת כי היא מצוות השם. והיכן זה ניכר, באם תשמרו שבת "בכל מושבותיכם" גם בין האומות, כנ"ל.

(עפ"י כתב סופר)

"וירגמו אותו אבן" (כד, כג)

משכיל ואפיקורס שאל את רבי ישעיה מושקט מפראגה, מפני מה נאמר במקושש: "וירגמו אותו באבנים" (במדבר טו, לו) וכאן "וירגמו אותו אבן"? והשיב לו על כך: לגבי המקושש נחלקו חז"ל, מפני מה היה חייב מיתה? ויש אף מאן דאמר הסבור ש"לשם שמים נתכוון" ומשום כך בשעה שרגמוהו בני" באבנים, עשה זאת כל רוגם מתוך כוונה אחרת: האחד רגמו בחשק רב, שחשב אותו לרשע, ואילו השני עשה זאת ללא חשק, שחשב אותו לצדיק, שאמנם יש להרגו משום שזה רצונו של הקב"ה, לפיכך נאמר בו: "אבנים"

בלשון רבים שכל אבן שונה מחברתה. כנגד זה במגדף "וירגמו אותו אבן" הכל רגמו אותו בכוונה אחת ובמחשבה אחת, שכן לגביו לא היו הדעות חלוקות, סיים רבי ישעיה ואמר אגב עקיצה למשכיל: הוא היה כופר לכל הדעות.

(אמרות חכמה על התורה)

"ומן המקדש לא יצא...." (כא, יב)

"אם מתו אביו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש... שהתיר לו הכתוב" (רש"י).

מעשה בן תורה שנשלח על ידי הוריו האמידים ללמוד בישיבה ועשה חיל בלימודיו, רבותיו שראו בו כי לגדולות נועד והוא עתיד להיות אחד מגדולי הדור, השקיעו בו את כל כוחם ואונם. באחד הימים הגיע מכתב מהאב בו הוא כותב שהוא חולה ואינו יכול להמשיך לנהל את העסק, הוא חושש שמטה לחמו יישבר ולכן מבקש הוא מבנו לבא לנהל את העסק.

ראש הישיבה רבי חיים מוולאז'ין שקיבל את המכתב העלים אותו מידיעתו של הבחור. עבר פרק זמן והנה מגיע מכתב נוסף רווי בדמעה בו כותבת האם כי האב גוסס והוא מצפה בכיליון עיניים לראות את בנו בטרם יעלה לעולם האמת, גם מכתב זה העלים ראש הישיבה. לאחר תקופה לא ארוכה הגיע מכתב שהאם אינה מסוגלת לפרנס את משפחתה והיא מבקשת שבנה יבוא לעזור לכלכל אותה ואת אחיו היתומים, גם מכתב זה מצא את מקומו במגירתו של ראש הישיבה בשכנות הקודמים, ואז הגיע מכתב שהעיירה כולה נשרפה. גם מכתב זה העלים ראש הישיבה.

לאחר כשנה קרא ראש הישיבה לתלמידו שעשה חיל בלימודיו מבלי שידע

דבר וחצי דבר ממה שאירע, הראה לו את המכתב וציווהו לקרוע בגדו ולשבת על הארץ שעה אחת כדין שמועה רחוקה. אחר כך הראה לו את חבילת המכתבים, ואמר, ראה כמה חשוב לימודך וכמה קשור עם ישראל בעתידך, השטן המית את אביך, רושש את משפחתך ושרף עיירה שלמה כדי שתעזוב את לימודך. היה זה הגאון רבי יוסף פיימר מסלוצק.

קיים בו ראש הישיבה "ומן המקדש" - מקדש התורה "לא יצא", "לאביו ולאמו לא יטמא" - אפילו מתו אביו ואמו אינו חייב ואפילו אינו רשאי לצאת מהמקדש אלא ימשיך לעבוד את עבודתו, ולא יחלל את מקדש אלוקיו, אין בזה חילול למרות שהתורה נתנה כדי לקיימה, חשיבות לימוד התורה של התלמיד החכם המשמש ככהן, הוא כה חשוב שהוא מצווה שלא לצאת אלא להמשיך בעבודת הקודש.

(בגרסה אחרת מסופר אודות ילד שובב בשם יוס'ה, שהיווה דוגמה שלילית לילדי עירו, עד שברח והגיע לישיבה, שם קיבל את המכתבים שרבו הורה לו לא להתייחס אליהם וכו'... ובסופו של דבר כיהן כרב בעירו שנולד בה)

"וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו" (כב, כט)

סיפר הרה"ק בעל האמרי יוסף מספינקא - שזקינו הרה"ק מהר"צ זצ"ל היה פעם אצל צדיק אחד, שהיה דרכו בקודש לצוות שיקנו לו בכל יום דג גדול לסעודת צהריים, אף שהיו דמיו יקרים, ולא אכל ממנו רק מעט מזעיר, ושאלו אותו המקורבים אליו, אחרי שאינו אוכל ממנו למה יוציאו הוצאה כזו בחינם. והשיב להם, שבימי חורפו היה דרכו לסגף את עצמו ולא נשאר לו שום תאוה לשום דבר רק לדגים, ע"כ הוא רוצה לבטל תאוותו ולזבוח בזה רצונו לפני השי"ת, ובזה פי' הכתוב "וכי תזבחו תודה לה' לרצונכם תזבחו" - לבטל תאוותכם ויהיה נחשב לכם כקרבן.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'" (כב, לב)

מעשה ברב גדול שכינוהו הסנדלר, שהוזמן לברית מילה להיות הסנדק. וכיוון שידעו שהצדיק יגיע - הגיעו המון אנשים. מיד לאחר שהגיע הרב למקום, חזר על עקבותיו ופנה לצאת מהאולם. ניגשו אליו בני המשפחה ושאלוהו לאן הולך, הרי הוא אמור להיות הסנדק. אמר להם הצדיק 'החלטתי ללכת כיוון שלא ראיתי כאן את אליהו הנביא. ומסתמא שהוא גם לא יבוא, כי המקום כאן מעורב ואין צניעות'.

מעשה נוסף בבחור צעיר שחזר בתשובה, עלה על דרך המלך והקפיד על קלה כבחמורה. ההורים שלו לא הפריעו לו בדרכו ואפילו עודדו אותו על שמאס בתענוגי העולם הזה והחליט לבחור בתענוגי העולם הבא. ביום בהיר נערכה חתונה של אחד מבני המשפחה, וההכנות בבית לקראת האירוע היו רבות. אבל הבן הצדיק ישב בחדרו, עסק בתורה ולא הראה סימנים שהוא מתכוון ללכת לאירוע. ניגשה אליו אמו ושאלה אותו למה הוא לא מתכוון לאירוע, הרי זה מבני המשפחה. אמר הבן ביראת כבוד 'אמא, האירוע מעורב ואני לא יכול לבוא'.

כשאביו הגיע לבית סיפרה האשה לבעלה את העניין, וביקשה שייגש לבן לנסות לשכנע אותו. האב, שהיה בעל מועדון מפורסם מאוד שבו אנשים שותים לשכרה ורוקדים, ניגש לבן ואמר לו 'מה יש בזה שרוקדים ריקודים מעורבים וללא הפרדה ע"פ גדרי הצניעות וההלכה?' אמר הבן לאביו ביראת כבוד 'אבא, לפי התורה זה אסור, ואני החלטתי לילך בדרך התורה. אני לא יכול לעשות צחוק מעצמי'. אמר לו האב 'אם כך, אתה רוצה להגיד לי שאני עושה עבירה בכך שאני מרקיד אנשים כל ערב במועדון? הרי אני משמח את כולם. לדעתי אולי זאת בכלל מצווה'. אמר הבן לאביו 'אני לא פוסק, אלה ענייני פרנסה. אבל תשאל את רב העיר'.

ניגש האב לרב העיר כדי לשאול אותו אם מותר לו להשאיר את העסק במתכונתו ולהפעילו או "שמא" יש בזה איסור. אמר לו הרב 'תאמר לי, האם אתה צם בכיפור או לא?' 'ודאי שאני צם, כבוד הרב'. 'עוד שאלה אחת אשאל אותך, ואל תכעס: האם אתה נזהר לא לאכול חזיר?' 'בוודאי שאני נזהר, הרב. אני אוכל רק כשר'. אמר לו הרב 'תקשיב טוב, מה שאתה גורם לריקודים מעורבים, גברים ונשים, כל פעם מחדש זה כמו לאכול חזיר ביום הכיפורים'. כשמוע האיש את הדברים יוצאים באופן מפורש מפי הרב, הלך לסמינר כדי להתחזק ביהדות וחזר בתשובה, וכיום הוא מרצה ב'ערכים', ושמו הרב רוני טל הי"ו.

"ונקדשתי" (כב, לב)

ונקדשתי - מסור עצמך וקדש שמי. יכול ביחיד? תלמוד לומר: "בתוך בני ישראל" וכשהוא מוסר עצמו, ימסור עצמו על מנת למות (רש"י).

כשעמדו הנאצים להוציא להורג את רבי אלחנן בונם וסרמן ראש ישיבת ברנוביץ הי"ד, פנה הגאון אל המוני היהודים במקום ואמר: מסתבר, יהודים יקרים שמחשיבים אותנו בעולמות העליונים כצדיקים גמורים, ולכן נבחרנו לכפר בגופותינו על כלל ישראל, וכיוון שכך הוא, עלינו לשוב מיד בתשובה שלמה, וכך יירצו קרבנותינו לפני שוכן מרומים, הבה ונשמור שלא תעלה חלילה במוחנו מחשבה פסולה, שהיא כפיגול הפוסל את הקרבן, וזאת עלינו לדעת: בשעה זו

הננו עומדים לקיים את הגדולה במצוות התורה. ועוד הוסיף ואמר רבי אלחנן בונם, קודם מותו על קידוש השם: בתפילה "נחם" במנחה של תשעה באב אנו מתפללים: "כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה" האש שעתידיה בקרוב ללחך את גופותינו, היא היא שתחשל מחדש את בית ישראל לנצח נצחים.

(אמרות חכמה על התורה)

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)

רבי שמואל מסלונים נהג לנסוע אל רבי דוד-משה מטשורטקוב. פעם אחת הגיעה לרבי דוד-משה פנייה מאחת הקהילות: ראש הקהל מתנשא על הציבור ומשום כך נגרמת מחלוקת בעיר. ביקש הרבי מרבי שמואל לנסוע לשם ולהסדיר את העניין. רבי שמואל שוחח עם ראש הקהילה והפציר בו לעזוב את תפקידו כדי שישיר שלום בעיר. השיב האיש: "אני מרגיש שאם אוותר על התפקיד - אמות". אמר לו רבי שמואל: "והלא פעמיים בכל יום אתה קורא 'קריאת שמע' ומקבל עליך מסירות נפש למען הקב"ה. מסור אפוא את נפשך למען השלום!" שמע האיש לעצתו, עזב את תפקידו והשלום חזר לעיר. ומובן שהאיש לא מת מזה...

"ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא

קודש... שבת היא לה' בכל מושבותיכם" (כג, ב-ג)

הנה אמרו חז"ל (שבת י:): 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם'.

כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע דנקטו בלשון עתיד, כי בכל ערב שבת קודש בזמן הסמוך לשבת הולך משה רבינו בעצמו לכל איש מישראל להודיעו ששבת היום. ואפילו יהיה איש סגור ומסוגר גם כן יהיה מרגיש שקדושת השבת באה בכניסת שבת קודש, עכ"ד. (פרשת כי תשא) ויזכור את פירושו של הרה"ק רמ"ל מסאסוב ז"ע (הובא ב'אור ישרים' חלק 'אשל אברהם' הערה מד) בפסוק 'וקראת לשבת עונג' (ישעי' נח) משל למי שהכין סעודה גדולה לכבודו של אורח חשוב ורם המעלה, ולא חסך מהונו - הזמין את המנגנים הטובים בעולם, ואף את ה'בדחנים' ומשרתים כראוי וכיאות לאורח חשוב כזה, ולבסוף... שכח ולא קרא כלל לאורח אלא ישב לענג בדשן גופו, היש לך חוכא ואיטולולא גדולה מזה. כיוצא בזה הוא מי שמכין כל צרכי שבת, ברבורים שליו ודגים, מעדנים וממתקים לכבודה של השבת קודש, ולמעשה הנו יושב ומתענג בהם ואינו זוכר כלל לקרוא לשבת בעצמה, כלומר שהוא מתענג בתענוגי הגוף ואינו זוכר כי כל זה עבור 'שבת' נעשה...

הגה"ח רבי חיים ברים זצוק"ל היה אומר שהוא הכיר יהודי בעיה"ק ירושלים שהיה מתפלל ומתחנן אל ה', רבש"ע נתת לי חלות לחם משנה, יין לקידוש והבדלה, ושאר צרכי שבת, אנא ה', הב לי 'שבת' ליום השבת, כלומר שלא אסתפק באכילת חלות ושתיית יין, אלא ארגיש את עצם נעימות וקדושת יום השבת [וראה להלן במדור אכסוף נועם שבת, שהסיפור היה עליו].

"אך בחמישה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון" (כג, לט)

סיפר האדמו"ר מטאלנא שליט"א שבא אליו יהודי בעל תשובה להתייעץ בנושא מסוים, תוך הדברים סיפר היהודי סיפור מופלא על כוחה של מצווה פסולה לקרב יהודי לאביו שבשמים. וכה היה המעשה:

סבו היה גר באחת ממדינות ארצות הברית, הוא היה יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות, אבל מצווה אחת הוא קיים במסירות נפש וזו מצוות סוכה, איך הוא קיים את המצווה? היה לו צריף בחצר ביתו כל שנה כשהיה מגיע חג הסוכות, היה היהודי דגן מסתגר שבעה ימים בצריף יומם ולילה. לפני פטירתו מן העולם השאיר צוואה אצל עורך דין ובצוואה הוא כתב שמי שישמור את מצוותו לגור בצריף במשך שבוע

ימים יומם ולילה הוא יירש את נכסיו, הבנים והנכדים היו בטוחים שהשתבשה דעתו של האב עליו בימים האחרונים, ולא היו מוכנים להתחייב להסתגר שבעה ימים כל שנה באיזה צריף, בפרט שידוע להם שלא הייתה לו פרוטה חוץ מביתו, והבית עצמו לא היה שווה הרבה, על כן הם לא היו מוכנים להתחייב.

רק נכד אחד אמר לעצמו: מה, אף אחד לא רוצה לקיים את רצונו של סבא, אני מקבל על עצמי לקיים את רצונו ולהסתגר שבעה ימים בצריף, הוא בא לעורך הדין והצהיר על התחייבותו לקיים את רצונו האחרון של הסבא, העורך דין התקשר לבנים ולנכדים האחרים אולי יש מהם עוד מישהו שמעוניין לקיים את הצוואה של הסבא, וגם לו מגיע חלק בירושה, אבל אף אחד לא נענה לאתגר, כולם מחלו על חלקם אם ישנו, לנכד שמוכן להתחייב לקיים את רצונו של הסבא.

הנכד קיבל את הצוואה והמסמכים הנלווים אליה המורים על רכושו של הסבא, והתברר לנכד שהסבא השאיר הון עתק, בתים ונכסים וחשבונות בנקים מלאים דולרים, הנכד התעשר בין לילה, וכדי לא לגרום קנאה במשפחה, לא סיפר לאף אחד על כך. והחליט לקיים את צוואת סבו במסירות נפש, על אף שלא ידע מה המשמעות של זה.

הגיע חג הסוכות והנכד הסתגר שבעה ימים בצריף, בלי לדעת על מה ולמה, רק כי כך הסבא רצה, במשך השבוע הזה הרהר רבות על ההסתגרות התמוהה הזו, עד שהגיע למסקנה שהסבא לא היה טיפש ובוודאי יש בזה איזה עניין דתי, על כן החליט שלאחר השבוע הוא ילך לברר על המשמעות

של הישיבה בצריף במשך שבעה ימים, הוא יצא מהצריף והחל לחפש באזור איזה רב שיסביר לו את פשר הנושא.

הוא חיפש וחיפש, עד שמצא רב שגר במרחק רב מאוד, הוא התקשר לרב וקבע עמו פגישה, הוא נסע לרב וסיפר לו את סיפור חייו ועל הצוואה של הסבא, ועל קבלתו להמשיך את מנהגו של הסבא, ושאלו האם ידוע לו מה המשמעות של מגורים בצריף במשך שבוע?

הרב הבין שהוא מדבר על מצוות סוכה, אמנם לא חייבים להיות סגורים בצריף עשרים וארבע שעות במשך שבוע ימים רצוף, אבל בוודאי כוונתו למצווה הזו, הוא החל לתחקר את הבן על הסוכה האם היא כשרה, אבל היות והוא היה רחוק מאוד מהיהדות הוא לא הבין על מה הרב מדבר, עד שהוא אמר לרב, אולי הרב יכול לבקר ולראות במו עיניו במה מדובר? הרב הסכים.

הרב קם ונסע יחד עמו, במשך כמה שעות עד שהגיעו לביתו של הסבא, הוא החנה את הרכב בחניה והזמין את הרב להתלוות אליו, הם הלכו בחצר עד שהגיעו לצריף, הנכד אמר, כבוד הרב הנה הצריף שגרת בו שבוע ימים, הרב הסתכל ולא מאמין, זה היה צריף פשוט מפלסטיק ומתכת, לא היה זכר לסכך, לא היה זכר לסוכה, הרב נעמד המום ולא מאמין יהודי רחוק כל כך מוסר את נפשו לקיים מצוות סוכה, אבל אין מצווה ואין סוכה, הוא הרגיש מאוד רע בשביל היהודי הרחוק שרוצה בכל מאודו לקיים את רצונו של הסבא, אבל זה לא זה.

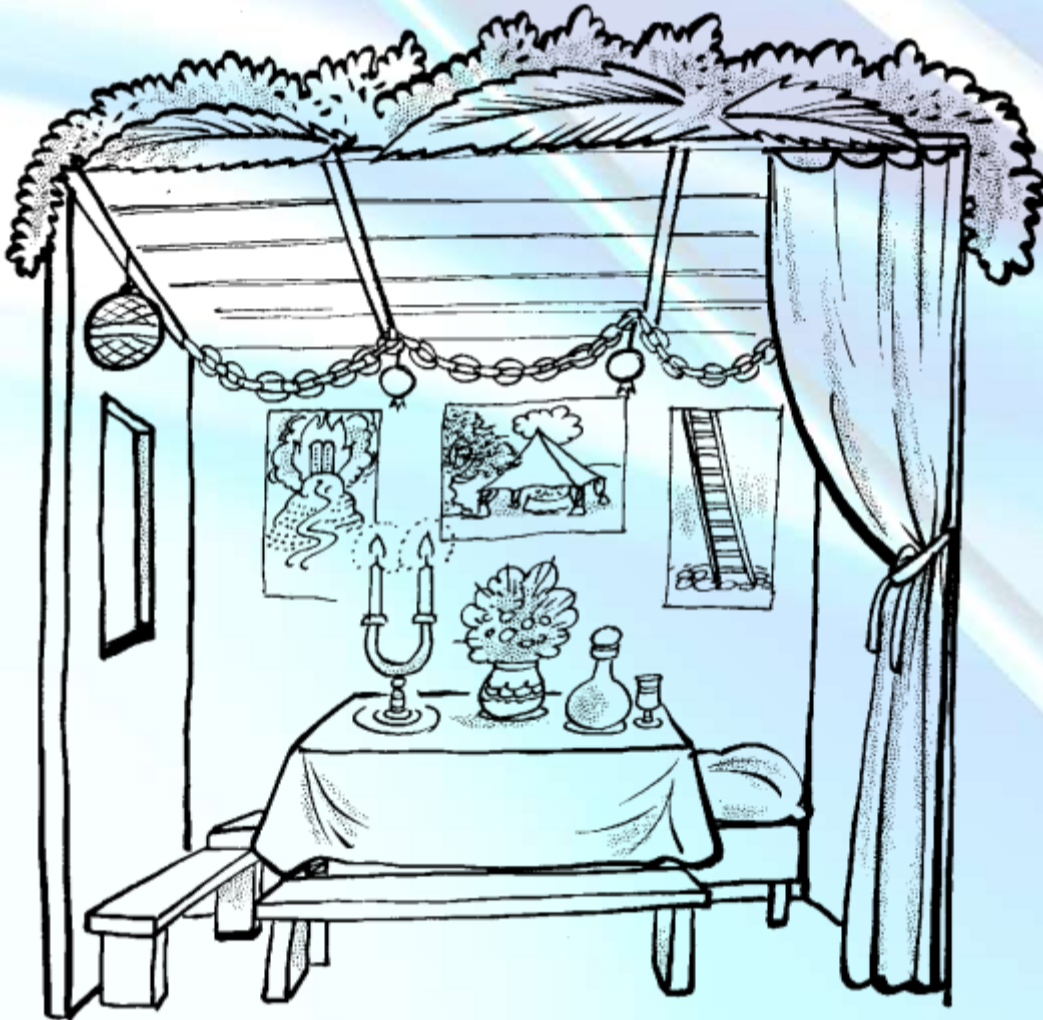
הרב התיישב והחל להסביר לו על קצה המזלג את ייחודו של העם היהודי, על מעמד הר סיני, ועל קבלת התורה, ועל כך שעל כולנו לקיים את רצון ה' כמו שכתוב בתורה הקדושה, והסוכה הזו היא לא בדיוק מה שה' ציווה, רק "בערך". עליו לשפץ אותה.

הנכד החל לשאול שאלות למה זה לא טוב, ואיפה זה כתוב, אני רוצה לראות. אז הרב אמר לו אתה יודע מה? אולי תצטרף לשיעורי תורה ותתחיל ללמוד את התורה הקדושה ואז תבין הכל.

הוא הסכים בלב שלם, אחרי הכל הוא רצה להבין בשביל מה הוא סובל שבוע ימים לגור באיזה צריף, ומה הייתה כוונתו של הסבא, ומה המשמעות של כל הנושא. הוא החל לבוא לשיעורי תורה והחל להתקרב אט אט, עד שבמשך הזמן הוא חזר בתשובה שלמה נישא והקים משפחה יהודית לתפארת הכל בזכות קיום מצווה פסולה לכל הדעות אבל במסירות נפש... ללמדך כמה גדול כוחה של מצווה... אפילו פסולה למהדרין... לחולל מהפך בלבו של יהודי להתקרב לאבא שבשמים...

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי

עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם" (כג, מ) פעם בא רב מהונגריה, שהיה בטלן גדול בעניני העוה"ז, לבקר אצל בעל ה"ישועות יעקב", רבה של העיר לעמבערג. לאחר תפילת שחרית הזמינו הרב מלעמבערג לארוחת בוקר. כידוע היה ה"ישועות יעקב" עשיר גדול (ומספרים), שעד לימי רבנותו של הגאון רבי יצחק שמעלקיס בעל הבית יצחק, לא קיבל שום רב בלעמבערג משכורת מקופת הקהילה, כי כולם היו נגידיים). הביאה הרבנית לאורח על מגש כסף ובכלים של כסף את ארוחת הבוקר, כמו שהיה מקובל בימים ההם, לאכול בבתי האנשים האמידים. על המגש היו בכלי אחד - חלב, בכלי אחר - סוכר, בכלי אחד - שמנת, ובכלי אחר - קפה שחור. הרב ההונגרי, לא ידע שצריך לערבב את החלב עם הקפה ולשים בתוכו סוכר ולשפוף עליו שמנת. מה הוא עשה? תוך כדי דיבור - בדברי תורה התחיל לאכול: קודם שתה את החלב, ואחרי זה את השמנת, ולאחריו אכל את הסוכר, הכל הוטב בעיניו, אבל כשהגיע לקפה השחור שהיה מר ביותר, התחיל לירוק, ואמר: "אומרים על יהודי פולין שהם חכמים, לפי דעתי טיפשים הם, אם הם מסוגלים לאכול דברים מרים כאלו..." בעל ה"ישועות יעקב" לא רצה לפגוע בכבוד האורח, והגיב בעדינות ובדרך רמז ואמר: "משל, למה הדבר דומה? לארבעה מינים, לערבה כשלעצמה אין כל ערך, אבל אם אוגדים אותה לד' מינים ביחד, אזי היא מקבלת ערך..."

עובדות דרבי לוי

עובדות והנהגות מהגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, מחבר ספר 'מעדני השלחן' ושא"ס מאת בנו הגאון רבי אלחנן הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדשיך' ושא"ס באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

"בכל דבר שאני לומד ומסכם לעצמי הבנת הענין, סידורו וצורת עריכתו על גבי הספר, הרי אני כמתייעץ בדבר עם הקב"ה כביכול, בכבודו ובעצמו היושב לנגדי כעת, ואז מרגיש אני אם השם יתברך מסכים עמי בתורה זו, או שאין זו תורת אמת, ולכן אינני יושב לבד כלל וכלל."

מעדני השלחן

לב) בליל חורפי אחד קר וקפוא, כאשר כמעט לא יצא איש מביתו, נכנסתי אצל אבי הגאון הצדיק זצ"ל בעל "מעדני השלחן", ומצאתיו יושב והוגה ביגיעה גדולה על חיבור ספריו. בכל שעות היום והלילה, לומד היה בלי חברותא, והיה כותב ומסדר את ספריו, וכשנצרך ללבן שאלות, וענינים סבוכים, היו לו כבר עם מי לדבר.

שאלתי אותו, כיצד יכול הוא לשבת שעות על שעות בלי חברותא, גילה לי אבי זצ"ל מעט מסודות סדר לימודו, וכך אמר: "כאשר אני מתיישב ללמוד, יודע אני שהשם יתברך יושב עמי בעסק התורה, כפי שהעידו בנו חכמינו ז"ל (משניות אבות פרק ג' משנה ו', ברכות דף ו' ע"א). בכל דבר שאני לומד ומסכם לעצמי הבנת הענין, סידורו וצורת עריכתו על גבי הספר, הרי אני

כמתייעץ בדבר עם הקב"ה כביכול, בכבודו ובעצמו היושב לנגדי כעת, ואז מרגיש אני אם השם יתברך מסכים עמי בתורה זו, או שאין זו תורת אמת, ולכן אינני יושב לבד כלל וכלל".

(טיב המעשיות לאחי הגדול הגה"צ רבי גמליאל שליט"א, פרשת בלק דף ע"ר).

(ג) נסעתי עם אאמו"ר (בעטרות) לכורך הספרים "מעדני השלחן" שהדפיס מהדורא נוספת, וראה איך שכורכים הספרים, ואז שילם על הספר, לשמחתו לא היה קץ, שקיים "ביומו תתן שכרו" (יד).

(יום ד' בא ה' שבט תש"ס)

איש ההלכה

לד) כשנסענו לחיפה, וראה את הים, ואמר לעשות ברכה בשם ומלכות "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, עושה מעשה בראשית" ואח"כ ברכה בלי שם ומלכות "ברוך שעשה את הים הגדול" (טו).

(יום ה' בא ו' שבט תש"ס)

לה) על "מים" אסור לברך רק כשצמאים, כלשון המשנה (ברכות דף מ"ד ע"א) "השותה מים לצמא, מברך שהכל נהיה מדבר" (וכן נפסק בטור וש"ע או"ח סימן ר"ד סעיף ז'). אבל על "סודה", נראה לי שאפשר לברך אפילו אם לא צמאים, כיון שיש בזה טעם (טז).

(אור ליום חמישי אמור ו' אייר תש"ס, כשחזר מבר מצוה של בנו של הרה"ג ר' משה בן הרה"ג ר' פנחס פרידמן שליט"א)

לו) סיפר לי אאמו"ר, היום בבית הכנסת, סיים הבעל קורא עם השביעי, מקום שמצויין "מפטיר" לתת חרב בידינו להרגנו (שמות ה', כ"א), ומשום היה עליה לאחרון, ואח"כ מפטיר שוב מפסוק זה.

ואמר לי אאמו"ר, אמרתי להם שכאן לא יכולים להפסיק, כיון שלא מסיימים בדבר לא טוב, רק מותר להתחיל מכאן למפטיר, ולכן מצויין בחומשים "מפטיר".

ולכן כשרוצים לעשות עוד עליה, צריכים לחלק העליה של ששי, וכדומה, אבל בכל אופן לא להפסיק העליה בפסוק זה "לתת חרב בידינו להרגנו", דצריכים להפסיק בדבר טוב.

(מוצש"ק שמות אור ליום כ"ד טבת תש"ס)

לז) חתני הרב צבי אריה בלויא שליט"א, עשה קידוש להולדת בתו תליט"א, בביהמ"ד קהל יראים - משכנות הרועים (בש"ק פרשת פינחס תשנ"ט), ואאמו"ר ישב ליד הגה"צ רבי בנימין רבינוביץ ז"ל, ועשה קידוש בעמידה, וגם אאמו"ר קם. והמגש עם המזונות היה בדיוק מול אאמו"ר, ולא היה מכוסה במפה, לקח אאמו"ר ידו עם טליתו, והעמידה כמחיצה בין היין למזונות, שהמזונות לא יראה את היין בשעת קידוש (יח).

(מוצאי ש"ק פנחס, אור ליום כ' תמוז תשנ"ט)

לח) סיפר אאמו"ר, שנשאל היום, האם מותר לשמוע הבדלה בטלפון, וענה שאסור, ואמר גיסי הרה"צ רבי שלמה מן (שליט"א) [ז"ל] שהגאון הגדול רבי ישראל יעקב פישר (שליט"א) [זצ"ל] מתיר בטלפון. ואוסר ברמקול.

ענה אאמו"ר, בשערים מצויינים בהלכה (סימן ו' ס"ק ה') מביא האוסרים והמתירים, והמתירים לא ירדו אז לחכמת הטלפון, שהקול עובר למשהו אחר, ואח"כ נהיה שוב הקול, ולכן אסור (יט).

אח"כ אמר גיסי (הנ"ל) שהרב פישר, אמר זאת בקשר לבית חולים, ענה אאמו"ר, אולי רק לחולים התיר, שאין להם ברירה.

(מוצש"ק תצוה אור ליום י"ב אדר

תשנ"ט)

מ) העולה לתורה בתענית, והקהל אומרים פסוק, ואח"כ הבעל קורא, אדם זה לא יאמר הפסוק עם הקהל, רק עם הבעל קורא

(כמבואר במשנה ברורה סימן תקס"ו ס"ק ג'), כמו כל הקריאה, שצריך העולה לקרות עם הבעל קורא (כא).

(יום א' חוקת שבעה עשר בתמוז תשס"א)

מא) שאלתי אאמו"ר, איך נוהג בקריאת התורה בתענית ציבור, שהבעל קורא אומר (שמות ל"ד, ו' - ז') "ויעבור ה' על פניו, ויקרא", והקהל אומר 'ה' ה' קל רחום וחנון, אך אפים, ורב חסד ואמת. נוצר חסד לאלפים, נושא עון ופשע וחסאה, ונקה" (אליה רבה סימן תקס"ו ס"ק ב'), שערי אפרים שער ח' סעיף ק"ז). ולמעשה הפסוק מתחיל "ויעבור ה' על פניו" שזאת לא אומר הקהל, וגם במקום שהקהל מפסיקים, הוא אמצע פסוק, דהפסוק ממשיך "לא ינקה, פוקד עון אבות על בנים, ועל בני בנים, על שלשים, ועל רבעים".

ושאלתי היכן הוא מתחיל, והיכן הוא פוסק, ואמר לי שאומר שני הפסוקים בשלימות, אומר אם הבעל קורא "ויעבור ה' על פניו", ואח"כ אומר עם הקהל "ה' ה' וכו', והגם שהקהל מסיים "ונקה", הוא ממשיך עד "ועל רבעים".

(יום א' פינחס י"ז תמוז תשס"א)

מב) סיפר לי אאמו"ר שה"בעל תוקע" שאל אותו בראש השנה (תשס"ב), על ה"יהי רצון" שאומר התוקע לפני התקיעות, ולא יכול לרכז עצמו בשעת מעשה, שהציבור מחכים לו, ולכן רוצה לומר זאת לפני "למנצח לבני קורח", האם מותר לו, וענה לו בלי השמות יכול לומר (כג), ורק כשיש פסוק שלם, שמוזכר שם שם ה' יכול לאומר.

(מוצש"ק וילך אור ליום ו' תשרי תשס"ב)

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות | פרקים מ'תורת ההתחזקות' | הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

בעל התניא: רוב העולם לא יכולים להגיע לדרגת 'צדיק'

כתב בספר התניא:

ובזה יובן כפל לשון השבועה תהי צדיק ואל תהי רשע דלכאורה תמוה כי מאחר שמשביעים אותו תהי צדיק למה צריכים להשביעו עוד שלא יהיה רשע. אלא משום שאין כל אדם זוכה להיות צדיק (א"ה): וכפי שהוכיח לפני כן מהנאמר ראה צדיקים מועטים עמד ושתלן בכל דור) ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך להתענג על ה' באמת ושיהיה הרע מאוס ממש באמת ולכן משביעים שנית אל תהי רשע עכ"פ שבזה משפט הבחירה והרשות נתונה לכל אדם למשול ברוח תאותו שבלבו ולכבוש יצרו שלא יהיה רשע אפי' שעה אחת כל ימיו בין בבחי' סור מרע בין בבחי' ועשה טוב ואין טוב אלא תורה דהיינו תלמוד תורה שכנגד כולן.

אך אף על פי כן צריך לקבוע לו עתים גם כן לשית עצות בנפשו להיות מואס ברע... וכן כל מיני מטעמים ומעדנים נעשים כך חמת מלא כו'. וכן כל תענוגי עולם הזה החכם רואה הנולד מהן שסופן לרקוב ולהיות רמה ואשפה וההפך להתענג ולשמוח בה' על ידי התבוננות בגדולת אין סוף ברוך הוא כפי יכולתו אף שיועד בנפשו שלא יגיע למדרגה זו באמת לאמיתו כי אם בדמיונות אף על פי כן הוא יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעים תהי צדיק וה' יעשה הטוב בעיניו. ועוד שההרגל על כל דבר שלטון ונעשה טבע שני.

וכשירגיל למאס את הרע יהיה נמאס קצת באמת וכשירגיל לשמח נפשו בה' על ידי התבוננות בגדולת ה' הרי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וכולי האי ואולי יערה עליו רוח ממרום ויזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק שתתעבר בו לעבוד ה' בשמחה אמיתית כדכתיב שמחו צדיקים בה' ותתקיים בו באמת השבועה שמשביעים תהי צדיק (תניא ח"א פרק י"ד).

מבואר מדבריו, כי רוב האנשים אין להם נשמה מספיק גבוהה, כדי לטעום בתמידות טעם נעים במצוות ולמאוס בעבירות, ולכן הם צריכים לפחות חלק מהזמן להתגבר על יצרם, אבל מכל מקום גם הם צריכים להשתדל לקבל טעם נעים במצוות ולמאוס בעבירות, ואז יעזרם ה' לטעום את זה, אם מעט ואם הרבה.

ומה לגבי האפשרות הידועה להפוך את הטבע ולקבל טבע של צדיק?

בעל התניא כאן מבהיר, שאם האדם יתעורר מאד, אזי יתכן שהקב"ה יזכהו ל'עיבור נשמה' של צדיק, ואז באמת יתהפך טבעו להיות כמו גדולי הצדיקים. אבל זה רק "אולי" ואינו מובטח. כי לפי גדרי הטבע אינו יכול להשיג, וצריך הוא לבחינה של מעל הטבע.

הנשמות בדורות שלנו מעורבים מהרבה טוב ורע באופן קיצוני

פעמים רבות הנני שומע מהורים, או מהבחורים עצמם, שממש מתפלאים: איך יתכן שהוא גם כל כך טוב, וגם כל כך רע? הרי זו ממש סתירה! שיחלטי כבר מה הוא: טוב או רע!...

האמת היא שאין זו שאלה, שהרי יש בו גם יצר טוב וגם יצר הרע.

אולם ליתר ביאור, הנני נוהג להביא בפניהם את דברי האר"י והבעש"ט, על התרכובת המיוחדת של הנשמות בדורנו.

מובא בשם הבעל שם טוב זיע"א:

דורות האלו שהם בחינת עקביים הם משונים מדורות הראשונים, כי בדורות הראשונים היה כל אחד מכיר בחינתו בעבודתו, כי היה בחינת חילוק והבדל גמור נגלה בבחינתם מצד שורש נשמותיהם. אשר נשמות שהם מבחינת 'בריאה', היו מובדלים בבחינתם בבחינת הבדל גמור מנשמות הנמשכים מבחינת 'צירה'.

ונשמות שהיו מבחינת 'בריאה' - הם היו רבנן ותלמידיהם.

ונשמות שהיו מבחינת ה'צירה' - היו עוסקין במשא ומתן והם היו תמכין דאורייתא.

ונשמות הבאים מ'עשיה' - היו עמי הארץ גמורים.

אבל בדורות האלו באים הנשמות מעורבים בבחינותיהם, אשר בכל בחינת נשמה יכול להיות כל בחינות האלו בערבוביא, ולכן עבודתם גם כן הוא שלא בבחינת סדר, פעם יכול להתבונן ביחודו ופעם אינו יכול וכו'. אשר על כן מוכרח האדם לבחון בנפשו בכל האופנים, ואם לא תגיע אליו הבחינה הזאת, יעבוד עבודתו באופן השני (שומר אמונים, מאמר פתחו שערים, פרק ח, בשם בעל התניא, בשם הבעש"ט).

משה יקום בעצמו בימים ההם עם הערב רב בעצמו

שימו לב למרגלית הטובה אשר אני נותן לפניכם היום, אשר תאיר כאור יום חשכת לילה.

בספר הלקוטים לאר"י הקדוש, מביא שמשה רבינו רצה לתקן את הערב רב ולהכניסם תחת כנפי השכינה, אולם עשה זאת לפני הזמן, ולכן הם נשארו ברע והחטיאו את עם ישראל, אך בסוף הדורות יתוקנו כולם.

וכתב וז"ל: גם עם זה תבין מה שאמר הכתוב בפרשת (דברים לא טו) וילך, הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, והוא מהמקראות שאין להם הכרע, כי מלת וקם תוכל לחזור עם

שלפניו ועם שלאחריו, והכל אמת, והוא, כי משה יקום הוא בעצמו אחר כך, פירוש שיתגלגל בימים ההם בדרא בתראה, עם ערב רב עצמו, וזהו וקם העם, שהם הערב רב, וזהו אשר בא שמ"ה אותיות מש"ה, כי ממש משה יתגלגל בכולם, כי כולם מסוד הדעת... כי אין לך דור ודור שמשה אינו בתוכו, להשלים הדור ההוא של המדבר, כי גם דור המדבר הם יחזרו להתגלגל בדורינו זה דרא בתראה... נמצא כי בדורינו זה הוא גלגול דור המדבר, וגם הערב רב גם כן, ומשה בתוך כולם (ספר הליקוטים לאר"י, שמות, בפסוק וירא ה' כי סר לראות).

לב מי לא יתפעל מהגילוי הנורא הזה!

בדורות האחרונים יתגלגלו בתוך אותם אנשים גם משה רבינו וגם הערב רב. איזו תערובת קיצונית של טוב ורע! והעבודה שלנו היא להגביר את 'משה רבינו' שבתוכנו על ה'ערב רב' שבתוכנו. איזו עבודה מורכבת...

עכשיו אנו באמת מבינים, שאנחנו פשוט לא מבינים כלום בעניני נשמות ישראל.

וכפי שכתב רבי נתן מברסלב זיע"א:

כי זה כלל גדול שצריכין לידע שאין יודעין כלל, כי אוריתא וקודשא בריך הוא וישראל כולא חד, וכמו שאי אפשר להשיג אותו יתברך כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כן אי אפשר להשיג את התורה, וכן אי אפשר להשיג גדולת נשמות ישראל אפילו של הפחות שבפחותים ומה שנעשה עם כל אחד ועל

מה הגיע לעולם הזה ומה יהיה ממנו וכו' (ליקוטי הלכות, הלכות שילוח הקן, הלכה ה' אות ב).

הכחשת המעשה שכביכול משה רבינו נולד בתכונות רעות

בספר תפארת ישראל סוף קידושין, הביא מעשה שמלך שלח צייר להביא לו דמות משה רבינו, ויצא הציור פרצוף של רע מעללים וכל החסרונות שבעולם, ואח"כ נסע המלך למשה ואמר לו שבאמת נולד בטבע רע וכבש כל מדותיו עד שנעשו לו טבע שני.

אך מעשה זה אינו אמת, ומפני הקיצור אכתוב כמה הוכחות שההיפך הגמור הוא הנכון.

מעשה כעין זה מובא בשטמ"ק נדרים לב. בשם רבי אליעזר ממיץ על 'חכם אחד', ואילו היה זה משה רבינו מדוע העלים רבי אליעזר ממיץ את שמו.

ובמדרש פ' וזאת הברכה (יא, י) איתא שמשה רבינו ע"ה אמר: בו ביום שנולדתי מצאתי פתחון פה והלכתי ברגלי ודברתי עם אבי ואמי... וכשהייתי בן שלשה חדשים התנבאתי ואמרתי שעתיד אני לקבל תורה מתוך להבי אש, ע"כ. ואילו היה בעל מידות רעות בילדותו, לא היה יכול להתנבא אז בשום אופן, ע"י רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ז.

ובספר פרי צדיק (בלק, אות ח'): ומסיק בזוהר הקדוש 'אבל משה דלא הוה ביה פרודא דכתיב משה משה דלא פסקא טעמא כמה דכתיב אברהם אברהם דפסקא טעמא בגין דהשתא שלים מה דלא הוה בקדמת דנא' וכו'... ומסיף רבי צדוק: אבל משה מיד דאתיליד אספקלריא דנהרא הוה עמיה דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא.

וכן ב'בן יהוידע' (שבת פו.) הביא בשם ה'אדרא רבא': משה לא פסיק טעמא בגווייהו כי קדמאה שלים, בתראה שלים, דמיומא דאתייליד שלים הוה. ומסביר ה'בן יהוידע': והכונה כי מיום שנולד התחיל לקבל מוחין דגדלות, מה שאין כן שאר צדיקים בתחילה מקבלים מוחין דקטנות.

ובשם משמואל (קרח תרע"ב): משה שהיה בלתי בעל שינוי מתולדתו כי אחר היותו בן ג' ירחים נאמר בו מן המים משיתיהו, והטעם יש לומר עפ"י מה שכתב בספר המגיד לבית יוסף שמשה אשתלים בשמיטיא קדמאי.

ועי' רד"ק ירמיה א' ה' בשם הרמב"ם במורה נבוכים, שכל נביא צריך שיוולד מטבעו עם טבע מוכשר לנבואה.

ובשנת תרנ"ה נתפרסם בירושלים קונטרס מיוחד בשם 'כליל תפארת' מהמגיד מווילקאמיר רבי חיים יצחק אהרן ראפפורט זצ"ל כדי להכחיש סיפור זה. ובהסכמת האדר"ת לקונטרס זה כתב: וחלילה חלילה להאמין בהדיבה זו לחרף מערכות תפארת ישראל, ישתקע הדבר ולא יאמר. ובפרק ו' הביא כמה הוכחות מהמהר"ל דיסקין שהסיפור בדוי.

ובעלון מחניים גליון קטו, מובא בשם חוקרים, שמצא מקור אגדה זו בספר יונוני, ובמקום משה רבינו מדובר שם על [להבדיל] סוקרטס.

וכמה גדולים דברי חכמים, שראיתי מובא בשם הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, שיחוס הסיפור למשה רבינו הוא מהגויס.

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד **הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א**

דוחה טומאת הכהונה לא היה נפק"מ מצד טומאת הכהונה. ואף שהכהן ההדיוט חייב לכבד הכהן גדול ולטפל במילי דשמיא אפשר דהכהן גדול מחוייב להטפל במצוה ולא לדחותו לאחר. ובפרט כשהכהן הגדול מצאו ראשון, ורמי עליה החיוב, אין לכהן הדיוט לדחותו ממצותו. אמנם כיון ונלמד הדחיה משני פסוקים נפרדים, חזינן שיש במת מצוה דין שדוחה בין איסור קל דכהן הדיוט ובין איסור חמור דכהן גדול, וממילא מצד דיני טומאת הכהונה עדיף שידחה רק האיסור הקל ולא האיסור החמור.

אלא שיש לשדות בהא נגרא דבגמרא (הוריות יג.) מבואר דדיני הקדימה להטמא אינו דוקא בכהן גדול וכהן הדיוט, אלא גם בכהן הדיוט וראש בית אב, וכן בכהן המשוח

מלחמה וסגן, וטעמא דמי שיותר נצרך לעבודה קודם למי שנצרך פחות לעבודה.

אמנם אפשר לבאר בב' אופנים, חדא דהא גופא נלמד מקרא הכא דיש דין להקדים מי שיותר נצרך לעבודה, ולכן צריך ב' פסוקים.

ותו נראה דבאמת קמ"ל דדין טומאת כהן גדול הוא איסור בפני עצמו וחמור טפי, ואפשר דבאפשר לעשות ע"י כהן הדיוט ונטמא הכהן הגדול עבר על לאו, משא"כ סגן ומשוח מלחמה הוא דין על הבית דין להורות למשוח מלחמה, או דין הנהגה ביניהם דעבודת הסגן חשיבא טפי, אך בעבר הסגן ונטמא רק הפסיד את ההנהגה הראויה ואינו איסור.

וראה בכתבי הגר"ז (עה"ת הוספות כא ד) וז"ל: 'לא יטמא בעל בעמיו להחלו. ובתרגום אונקלוס, 'לא יסתאב רבא בעמיה לאחלותיה', הרי דמפרש ש'בעל בעמיו' היינו הכהן הגדול, וכמו שתרגם להלן (כא י) 'הכהן הגדול מאחיו', 'וכהנא דאתרבא מאחיה'. אלא דלפי דבריו קשה מדוע כתבה התורה האיסור טומאה דוקא בכהן גדול, הלא לענין עצם איסור הטומאה אין הבדל בין כהן גדול וכהן הדיוט, אלא שזה

"אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא, א)

מדוע צריך לימוד שגם כהן הדיוט מטמא למת מצוה?

בגמרא (נזיר מז:): איתא דכהן גדול מטמא למת מצוה: 'מנא הני מילי, דת"ר על כל נפשות מת לא יבא, במה הכתוב מדבר, אי ברחוקים, קל וחומר הוא, ומה כהן הדיוט שהוא מיטמא לקרובים אינו מיטמא לרחוקים, כהן גדול שאינו מיטמא לקרובים אינו דין שאינו מיטמא לרחוקים, אלא בקרובים הכתוב מדבר. ולאביו הוא דאינו מיטמא, הא מיטמא הוא למת מצוה'. ע"כ.

ולגבי כהן הדיוט איתא ברש"י (כאן), וז"ל: 'לא יטמא בעמיו. בעוד שהמת בתוך עמיו, יצא מת מצוה'. ומקורו בתורת כהנים כאן.

והקשה רבינו חיים פלטיאל (כאן) וז"ל: 'וקשה מה צריך פסוק זה ללמוד על כהן הדיוט דמטמא למת מצוה, והרי כהן גדול ונזיר דמטמא למת מצוה דילפינן מולאחותו, כל שכן כהן הדיוט'. עכ"ל.

א. רבינו חיים פלטיאל (שם) תירץ בשם מהר"ם רוטנבורג, וז"ל: 'דאיצטריך אליבא דרבי עקיבא'. עכ"ל. וכוונתו דנחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא (נזיר מט. זבחים ק.) כיצד נלמד

מקרא. ולרבי עקיבא בעי קרא ללמד על שני קדושות. וצ"ב מה כוונתו. ב. רבינו חיים פלטיאל לקמן (פסוק ד) תירץ באופן אחר, וז"ל: 'וי"ל דכל חד וחד אית ליה מעלה יותר מחבירו'. עכ"ל. וביאור דבריו נראה שבמשנה בנזיר (מז.) מוכח שכהן הדיוט וכהן גדול שמצאו מת מצוה יטמא כהן הדיוט ולא יטמא כהן גדול. ואילו היה נלמד מאותו פסוק שמת מצוה

ד"ה ברם) שהוא הותרה, והיינו שלא נאמר כלל איסור טומאה במת מצוה. ורק במת המצוי בעמיו נאמר איסור טומאה. אך שי' התוס' (ברכות כ. ד"ה שב) שהוא דחיה בעלמא, והיינו דנשאר איסור טומאה, אלא שגילתה קרא שחומר מת מצוה דוחה איסור טומאה.

ובזה נראה דרך בכהן הדיוט שהמיעוט הוא שהאיסור הוא בעמיו, וממילא מת מצוה שאינו נמצא בעמיו לא נכלל מעולם בכלל האיסור. אך בכהן גדול דהלימוד הוא מחמת שנאמר על כל נפשות מת לא יבא, ונאמר לאביו לא יטמא, ודרשו לאביו לא יטמא אך למת מצוה יטמא, ובין לשיטת הראשונים דהדרשה הוא דעל כל נפשות מת בא למעט קרובים שהותרו בכהן הדיוט, וממילא לאביו לא יטמא מיותר, ובהכרח שבא להורות שדוק לאביו אסור אך יש אופן שהותר והיינו במת מצוה, ובין לשיטת הראשונים דהדרשה הוא אין איסור אחר איסור אלא להתיר, והיינו שהוא בכלל המידה שהתורה נדרשת בו אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, וע"כ יש לימוד שיש אופן שנדחה האיסור. ובזה שפיר יש לומר דאיסור דכהן גדול דחיה אצל מת מצוה, ואיסור כהן הדיוט הותרה אצל מת מצוה, ושפיר בעי' ב' לימודים, דגדרם שונה.

אמנם כל זה אם הכוונה שהותרה היינו שהלאו לא נאמר באופן זה. אך לפי משמעות הרמב"ן והפני יהושע (ברכות כ.) משמע שאין הכוונה שהאיסור נאמר רק בעמיו, אלא שהיתר האמור בפרשה מתיר לגמרי ואינו דחיה. ולפי זה גם בכהן גדול הוא הותרה שהרי נאמר ההיתר בפרשה עצמה.

וראה בקובץ הערות (סי' ח ס"ק יג) דכתב דלכאורה אליבא דרבי עקיבא דסבר שב' איסורים חמורים מחד איסור לא שייך הותרה, דאם לא נאסר כלל מה לי איסור אחד מה לי כמה איסורים.

ואפשר שדברי הרמב"ן והפני יהושע הם רק אליבא דרבי עקיבא שהוא דחיה, רק כח ההיתר של הדחיה הוא באופן שהותרה ואף באפשר לקיים שניהם אינו חייב, אך אפשר שאם מצטרף עוד איסור לא נדחה וממילא לא הותר. אך אפשר דאליבא דרבי ישמעאל מודים הרמב"ן והפני יהושע שהאיסור לא נאמר על זה כלל.

מטמא רק למת מצוה וזה אף לקרובים. ונראה לומר דהכתוב איירי בכהן גדול וכהן הדיוט שהיו מהלכים בדרך ופגעו במת מצוה, דפסק הרמב"ם (בפ"ג מאבל ה"ט) דיטמא ההדיוט לפי שכל הקודם את חבירו במעלה מתאחר בטומאה. והטעם הוא שכיון שהכהן הגדול יותר גדול במעלה הרי אף שאיסור הטומאה שוה בהם, מ"מ חילול הקודש גדול אצלו יותר מאשר אצל כהן הדיוט. וזהו שאמר הכתוב 'לא יטמא בעל בעמיו' היינו שלא יטמא הכהן הגדול, 'להחלו' משום שחילול קדושתו גדול יותר מחילול כהן הדיוט. עכ"ל. ויל"ע אי למסקנתו מודה שהוא דרגות אף באיסור חילול, או שסבר שהוא איסור אחד, אלא שהוא דין צדדי שלא לחלל, ותלוי בב' האופנים שביארנו, וקשה לדייק מכתבי תלמידים.

ג. נראה ע"פ מה דאיתא (ב"מ צד: וש"נ) 'מילתא דאיתא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא', ואף שכהן הדיוט נלמד בקל וחומר מכהן גדול חזרה התורה ופירטה. אך כל זה אם יש כאן שני איסורים נפרדים, אלא שיש ק"ו, אך אם הוא אותו איסור עצמו לא שייך תירוץ זה. דרס"ג (ל"ת רכ-רכג, רכח) הרמב"ם (ל"ת קסו-קסח) ועוד מנו כהן הדיוט וכהן גדול לב' לאוים, אך הבה"ג ורבינו אליהו הזקן ועוד מנו אותם ללאו אחד.

ד. הרא"ם עמד בזה, וז"ל: 'וכי מפני שנעשה כהן גדול גרע טפי להיות עתה מטמא למת מצוה, ולא קודם לכן. אך לפי מה שכתב הרמב"ם בהלכות אבלות (פ"ג ה"ח): 'כהן שפגע במת מצוה בדרך, הרי זה מיטמא לו, אפילו כהן גדול חייב להטמא לו ולקוברו, ודבר זה הלכה מפי הקבלה'. ובהלכות נזיר כתב (פ"ז ה"ב): 'הנזיר מותר בטומאת מת מצוה, ודברים אלו דברי קבלה הן'. לא קשיא ולא מידי, דלדידה כל הני קראי דכהן הדיוט וכהן גדול ודנזיר אינו אלא אסמכתא בעלמא'. עכ"ל. ועיין שם מה שהקשה על הרמב"ם, ועכ"פ לשיטת הרמב"ם לא קשה מידי.

ה. המהר"ל מפראג (גור אריה וירא כא א) תירץ, וז"ל: 'ויראה דלא קשיא מידי, דלא כתיב שריותא דמת מצוה. והוה אמינא דקרא דלא יטמא' (פסוק יא, במדבר ו, ז), שלא יטמא טומאה בחנם שלא לשם מצוה. אבל להתעסק במת לקוברו, דאיכא מצוה, שרי, ואין אסור רק שלא לשום מצוה. ולכך כתב בכהן הדיוט שכל אשר המת תוך עמיו אסור לטמאות, ואם כן היתר דכהן גדול איירי במת מצוה שאין לו קוברים, אבל יש לו קוברים, אע"ג דמצוה עביד, אסור לטמאות לו'. עכ"ל.

ו. והנה נחלקו הראשונים האם היתר כהן להטמא למת הוא דחיה או הותרה. שי' רש"י (ברכות כ. ד"ה שב) והרמב"ן (תורת האדם ענין הכהנים

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א

ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' (כ"ג, ב') הפסוק הזה מדובר על קידוש המועדות וכתוב "דבר אל בני" וכן בעומר ראש השנה וסוכות ג"כ כתוב "דבר וגו'", ובפסח שבועות ויוה"כ זה לא כתוב, והחילוק מבואר שזה בא למעט שבני ישראל ולא בנות ישראל, ובישיבת סוכה וספירת העומר ותקיעת שופר שהם מ"ע שהזמן גרמא הן פטורות, ולכן נאמר "בני ישראל", אבל בפסח מוזהרות על חמץ ומחוייבות במצה, ובשבועות שאין מצוה מיוחדת שנתמעטו ממנה הנשים, וביוה"כ שנסים ג"כ חייבות בכולה, לא נאמר "בני ישראל".

(פנים יפות)

"ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך" (כ"ג, ב')

פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד, ויבואר ע"פ המשנה (פאה ב', ח') שאדם שקצר חציה של השדה ומכר חציה, הקונה נותן פאה על כל השדה, וזהו "ובקוצרכם" המוכר והקונה "את קציר ארצכם" "לא תכלה" הקונה "פאת שדך בקוצרך", אלא תותיר פאה לכל השדה.

"לחם אלוקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל" (כ"א, כ"ב)

פסוק זה כתוב בפרשת מומי האדם, ומתחיל ומסתיים באות ל', וביחד זה ששים, וזה רמז למומי האדם שישנם ששים (כדאיתא בבכורות מג.).

(בעל הטורים)

"וקידשתו" (כ"א, ח')

נלמד מכאן שצריך לכבד כהן. ויש עוד הל' שעל אדם לכבד את אחיו הגדול, ונלמד מפסוק "כבד את אביך ואת אמך" מהריבוי של "ואת", ואדם שיש לו לכבד את אחיו הגדול ואת כהן, עליו להקדים את אחיו, כיון שזה מצוה המוטלת עליו לבדו, משא"כ לכבד את כהן זה מצוה הכוללת את כל ישראל.

"ומיום השמיני והלאה ירצה

לקרבן" (כ"ב, כ"ז)

בזוהר מובא טעם מדוע אסור להקריב בהמה לפני שעברו עליה שבעת ימים, משום שצריך שיעבור עליה שבת ורק אח"כ היא ראויה לקרבן. ובב"י [סי' רפ"ו] מבאר ע"פ זה את הנוסח בתפילת מוסף של שבת, "תכנת שבת רצית קרבנותיה" לא רצית קרבן אלא א"כ עבר עליו שבת".

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

תירוץ ג. בשביעית לוקה על כל אחד משא"כ ביובל

מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א בדרך אמונה (הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ט"ו) כתב דמ"מ יש חילוק ביניהן שבשביעית יש על הזמירה לאו לחוד ולוקין על הזריעה בפ"ע ועל הזמירה בפ"ע וכנ"ל פ"א ה"ב אבל ביובל כלול זמירה בלאו דלא תזרעו ואין לוקה אלא א' על שניהן. וא"כ מבואר שפיר למה לא כתיב לא תזמור ביובל, אף שיש איסור, כיון דביובל האיסור הוא אחד ואינו לוקה על זריעה וזמירה ב', משא"כ בשמיטה שחילקו ביניהם.

וכן כתב בהגהות עוז חיל (פ"ה מהל' יסודי התורה ה"ד) לתרץ גם מ"ש רבינו בפ' עשירי מה' שמיטה ויובל דין ט"ו. וז"ל דין היובל בשביעית הארץ ודין השמיטה אחד הוא וכו' וכל שלוקין עליו בשביעית לוקין עליו ביובל. ובפ' י"ט מה' סנהדרין מנה רבינו בשמיטה ארבעה. וביובל רק שלשה מלקיות. והשמיט זומר את האילן והוא משום דבשביעית מצאנו בכתוב שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור וגו'. וביובל כתיב לא תזרעו וזמירה באילן בכלל זריעה. כמש"כ רבינו בפ"א מה' שמיטה דין ג' ועיין בספר המצות ל"ת רכ"א רכ"ד.

ונ"מ לדינא. מי שיזרע שדה ויזמור אילן בהתראה אחת בשביעית ילקה שנים וביובל רק אחת.

תירוץ ד. ילפינן יובל משביעית בהיקשא

אמנם במרכבת המשנה (חעלמא, פ"א משמיטה ה"ג) כתב ועיין מ"ש רבנו פ"ז מהל' שמיטה ה"ט"ו דמלאכות שלוקין עליהן בשביעית לוקין עליהן ביובל ולכאורה יש חילוק דביובל דליכא לאוין מיוחדין חייב אחת ובשביעית חייב שנים וצ"ל דמהיקשא דשביעית ילפינן חלוק מלאכות ביובל. והיינו דבאמת לוקה על כל אחד בפני עצמו אף ביובל, וילפינן לה משביעית.

וכעין זה כתב הפרשת דרכים (דרך מצוותך ח"ב) ע"פ מה שכתב הסמ"ג (סי' רע"ב) דתניא בתורת כהנים כשם

שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל, פירוש שכשם שהשביעית אסורה בעבודת אדמה ובעבודת אילן כך ביובל וכשם שדרשנו על הספחים בשביעית שלא לקצור ושלא לבצור כדרך הקוצרים והבוצרים כך נדרש ביובל וענין בנין אב הוא.

וכן כתב המלבי"ם (התורה והמצוה אות כ"ד) לא תזרעו ולא תבצרו לא אמר כאן לא תזמורו שהזמור בכלל זורע. ומה שכפל ולא תבצרו והלא בצירה בכלל קצירה. ללמד שגם תבצרו ביובל אינו חייב רק על אבות המבוארים לא על זולתם. ובכ"ז א"צ לכפול זמירה שכבר ידעינן משביעית וז"ש כשם שנא' בשביעית.

תירוץ ה. ביובל אינו בעלים ולא צריך לפרט

עוד י"ל דהנה ידועה קושיית האחרונים למה בשמיטה דיבר הכתוב בלשון יחיד ואילו ביובל בלשון רבים. (עי' גליון ק"ח שמיטה אות ד) ובברכת ראובן שלמה (שו"ת ח"ג סי' ע"ו) כתב לחלק בין שביעית ליובל, משום שהשדה והכרם יש להם בעלים גם בשביעית ושייך בהו לשון יחיד ולשון נוכח המורה על בעלות השדה והכרם ונאסר עליו רק עבודת השדה בשביעית מכח איסור חפצא של השדה והפירות הפקר הן וקדושות בקדושת שביעית מכח החפצא של השדה שעבדה והולידה אותן בשביעית.

משא"כ בשמיטת קרקע ביובל אף דגם ביובל איכא איסור עבודת קרקע כמו בשביעית מ"מ דין שביתת קרקע ביובל אינו חל מחמת איסור עבודה גרידא

דמיון איסורי שביעית לאיסורי יובל

"ובשנה השביעית וגו' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור. את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר" (כה, ד-ה) מבואר בקרא, שבשביעית נאמרו ארבעה לאוין, ואילו גבי יובל כתיב (להלן פסוק יא): 'לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזריה', ולא הוזכר שם איסור זמירת הכרמים. ולכאורה משמע שאין איסור זמירה ביובל. אמנם ברמב"ם (פ"י מהל' שמיטה ויובל ה"ט"ו) איתא: דין היובל בשביעית הארץ ודין השמיטה אחד הוא לכל דבר, כל שאסור בשביעית מעבודת הארץ אסור בשנת היובל וכו', ע"כ [ומקורו בתו"כ (כאן)]: 'לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזריה', כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל]. וצ"ב, הרי חילק הכתוב ולא כתב ביובל 'לא תזמור'.

תירוץ א. אין ס"ד שהוא בשביל שלא תכחיש חילה

בספר בנין אריאל כתב ליישב ע"פ מה שכתב רש"י שבת לה' לשם ה', ופירשו קצת המפרשים להורות שלא יחשוב שביתה זו כמנהג עובדי אדמה שמניחין שנה אחת בור כדי שלא תכחיש חילה לכך נאמר לשם ה'.

ולפי זה יש לומר שהורה הכתוב זה באומרו וכרמך לא תזמור כלומר בזאת תדע טעם השביתה הוא לשם שמים בלבד, שאם הטעם כדי שלא תכחיש הארץ חילה א"כ למה לא יזמור הענפים המקלקלים שאין בזה תועלת לקרקע, ואדרבה יותר יש הפסד בזה אם יתקיימו, אלא ע"כ הטעם לשם שמים בלבד.

ובזה מיושב היטב דגבי יובל אין צריך זמירה להורות שהיא לשם שמים, דמזריעה נמי יכולים להבין זה, דגבי יובל אין שייך לומר הטעם להניחם בור שלא תכחיש חילה, שהרי כבר בשנה שלפניה היתה בלי זריעה וכיון דמזריעה שמעינן שהוא לשם שמים אין צריך לכתוב זמירה.

ובישמח משה כתב לבאר ע"פ זה את דברי הילקוט שמעוני (בהר סי' ב') אמר ר' אלעזר הקפר כתיב שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פז וגו'. העמוד הזה אם אין לו כותרת מלמעלה ובסיס מלמטה, אינו נראה נאה. אמר ר' שמואל בן גדליה אין לך פרשה בתורה שאין לה כותרת מלמעלה, ובסיס מלמטה, מה כתיב למעלה מן הענין, וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, דבר אל בני ישראל וגו' ושביתה הארץ ואחר כך פרשת יובל, וספרת לך שבע שבתות שנים. ולכאורה מה הביאור.

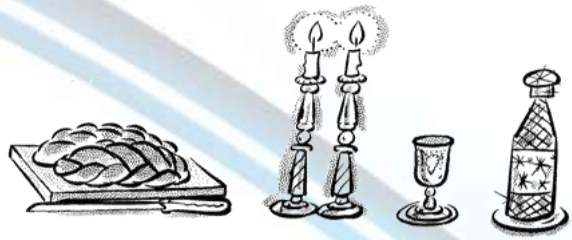
וכותב הישמח משה, דלפי דברי הבנין אריאל מבואר שפיר כי מצות השמיטה הוא עמוד המורה על ההשגחה להורות כי לא עזב ה' את הארץ והכל שלו, אלא שהיו יכולים להפך ולומר דזה שאנו שובתים הוא בשביל הארץ ולא בשביל ההשגחה, ולכן היה צורך להוסיף בשמיטה את איסור לא תזמור. אך יובל אינו צריך לבסיס תחתיו כי לו כותרת מלעלה שבא אחרי שמיטה ולא יוכלו לטעות בזה.

תירוץ ב. זה פשיטא שאסור

וכעין זה כתב המהרי"ל דסקין (עה"ת) מה שלא כתב בכאן לא תזמור כדלעיל, דזה פשיטא דאסור דהיכא תיסק אדעתין דיהא שרי, דבשלמא אהא דכתיב לא תזרעו כו' הו"א כיון דשנה שעברה הוי שמיטה בלא"ה יהיה אסור כל הדברים והוא אמינא עכשיו בשנת היובל יהא מותר לצורך פירות דאותה שנה דיובל, ע"ז בא הכתוב לאוסרה אבל זמירה שהוא לצורך שנים הבאות היכי תיסק אדעתין דזה מותר, ע"כ לא צריך לכתוב כאן זמירה.

ועל עבדים עבריים והשדות חוזרות לבעליהן שיש להם בעלות מחמת ירושת נחלה ולא מחמת קנין.

וא"כ יש ליישב דלכן לא בעינן לכתוב 'לא תזמור' דכיון דהופקע ממנו הקרקע הרי היא אינה שלו ואין צורך לפרט את כל הדינים שאסורים עלינו בעבודה, ורק בשמיטה שהיא איסור עבודה, בזה בעינן לפרט את כל האיסורים.

אכסוף נועם שבת

בענין השבת וקדושתה בהוצאת 'קול האמונה' 079-5422643

כדי לזכות לשבת קודש, צריך להתפלל על כך

נפשם תערג לקבל נועם שבת

אם אנחנו רוצים להתחיל להרגיש, ולטעום, איזו התחלה של נועם שבת, נלמד את ההנהגה של רבי חיים ברים זצ"ל, וכשנשתדל גם אנחנו בתפלה על השבת שלנו אזי נזכה לטפסף אל הלב את התשוקה והרצון, לנטוע בלב התחלה של "אכסוף נועם שבת"...

תלמידי הג"ר חיים ברים זצ"ל מספרים שהגר"ח היה רגיל לשאת תפילה בכל ערב שבת אחרי אלקי נצור של תפילת שחרית שיזכה לקבל הארת השבת הממשמת ובאה. והיה מבטא את שפיכת צקון לחשו בלשון התפילה של

יום השבת בזה הלשון, "רצה נא במנוחתנו קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך וכו' והנחילנו ה' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך..." אף שבקשות אלו נאמרות בכל תפילות השבת, לא המתין הגר"ח עד בוא השבת, אלא הקדים להפיל תחינתו לפני ה' שיזכה אותו להרגיש את השבת, ולעשותה כפי שניתן לעשות זאת.

עוד היתה שגורה על לשונו בקשה בלשון המדוברת.

רבוננו של עולם נתת לי גרות

לשבת, יין לשבת, חלות לשבת, עתה הנני מבקש ממך, אָנָּא, רבוננו של עולם, תן לי גם "שבת" לשבת... גיב מיר שבת אויף שבת, כדי שאוכל להרגיש את השבת ולעשותה כראוי על כל בחינותיה...

צריכים לדעת שבשבת אנחנו מתקדשים

ועי' בהעמק דבר (שמות לא, יג) עה"פ "אך את שבתותי תשמורו וגו' לדעת כי אני ה' מקדשכם", שמצוה לדעת זאת ולהכין עצמו לכך, דבלא זה לא ירגיש קדושה, והמכין עצמו לזה מקיים מצות עשה וכו' ע"ש.

על מי נאמר "כדמיון החמור נושא אלומותיו"?

נצטט מספר מילים מתוך דברי המאירי בהקדמתו [בשינויי לשון קלים להבנת הענין]

כל זה הערה לאדם שיתבונן בזמנים המיוחדים מה היא סבת התיחדם ומה היום מימים

להבין לקראת מה אתה הולך.

אך האדם שיגע לאלו הזמנים ולא יחדש בעצמו הכנה להתעורר למה שראוי להתעורר בהם ויקיים אותם דרך מצות אנשים מלומדה, בלי להתבונן בענין המצוה,

הוא נכנס לשבת קודש רגיל, פסח וסוכות אינם מהוים עבורו מעמד שצריך להתכונן אליו, לראש השנה הוא מתכונן עם תפוחים עסיסיים ורמון אדמדם, אזי, קורה לו דבר נורא...

לא ימשך לו מן המצוה ההיא מה שכיוון נותנה יתברך להמשך ממנה ונמצא מחטיא הכונה...

הקב"ה רוצה לתת לו הרבה יותר, אבל הוא לא הכין כלים לקבל את השפע הגדול...

וכן הענין לבני ההמון [גם לאנשים בעלי הבנה פשוטה] אשר לא ישיגו אל זאת המעלה להתבונן בענין המצוה ובמה שראוי להמשך ממנה שהם עם מעוט שכלם [גם להם יש חלק שמתאים להם] ראוי להם להתעורר

בעשותם המצוה להיות כונתם בה דרך כלל קיום גזרה מוטלת עליו מאת השם ועשיית הדבר לכבודו יתברך ולכונת עשיית המצוה

לגשת למצוה מתוך הבנה של עשיית רצון ה', לכבוד ה', לשם מצוה...

ואם לא יתעורר על זה והוא יעשה את המצוה מצד ההרגל ללא הרגש עשיית הדבר לכבוד בוראו, וללא כונת קיום מצוה, ... ויאכל על דרך זה מצה בפסח וישב בסוכה בחג

כאן מזעזע אותנו ה"מאירי" עם ביטוי חריף,

הוא כדמיון החמור נושא אלומותיו בעת הקציר ומשא הענבים בעת הבציר ומשא החטים בעת הטחינה.

הוא נשא את המשא, אך לא ספג לעצמו כלום... ואזי-

לא יגיענו משנוי העתים שום התבוננות רק שינוי המעשה דרך מקרה...

גם האור החיים, השל"ה, וה"קדושת לוי" מבארים את גודל החיוב של הכנה לשבת קודש, לקבל את קדושתה והשפעתה

אור החיים פרשת יתרו ויקרא אליו ה'. פירוש כשקדם הוא ועלה תכף קרא לו ה'. ויש לך לדעת כי בחינת הקדושה לא תקדים אלא למזמין אותה ומעיר על הדבר והוא מאמרם ז"ל (זהר

ח"ג צ"ב) באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא...

של"ה פרשת ויקהל פקודי תורה אור

...הפירוש כך, מתנה טובה יש לי בבית גנזי, דהיינו הטוב הצפון הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, ושבת שמה כולה שבת, היינו עולם הנשמות, ואני מבקש דוגמא לזה ליתן לישראל ביום השבת, דהיינו הנשמה יתירה, לך והודיעם כדי שיכינו את עצמם לקדש כדי שתבא הנשמה היתירה. כי אין ספק שלא תבא לבלתי המוכן, וגם אין ספק שהמכין עצמו לקדושה, אף ביומי דחול מתקדש, אדם מקדש עצמו מלמטה מעט מקדשין אותו מלמעלה הרבה (יומא לט א), רק יום שבת מוכן לזה ביותר, כשמכין את עצמו אז מתקדש בכפלים.

מוסיף על כך השלה"ק עוד כמה מילים. כשאתה מרגיש את קדושת השבת, אתה יכול לחשוב ש...

והאדם המכין את עצמו סבור שזוהי משלו, ולא ידע כי הקדוש ברוך הוא הנותן לו הרבה במתנה, וזהו מתן שכרה לא עבידא לגלויי.

קדושת לוי שמות פרשת כי תשא

והנה באמת יש לאדם לצפות כל ימי החול על מתנות השבת, על קדושה וחיות זו הבאה לאדם, ובוודאי בעי הכנה רבה כל ששת ימי המעשה על שבת, וכפי אשר יעשה הכנתו כן תהיה השגתו...

עם זאת מוסיף הקדושת לוי, שנדע,

ואף על פי שאדם מכין את עצמו, מכל מקום מתנה טובה הוא, כי אף אם יכין אדם את עצמו בכל מיני הכנות שונים, אינו ראוי לקדושה ושום שפע לו מהשם יתברך ביום השבת, ובוודאי הוא מתנת חנם. אך דהכנה צריך להיות, להכין את עצמו האדם להיות לו לבית קבול וכח לקבל.

איך להרגיש בשבת קודש כמו ביום כיפור?

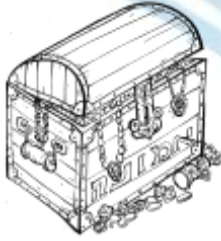
אמר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל

אם היו מתכוננים ברוח ובנפש לקראת השבת כמו שדרך העולם להכין את עצמם לקראת יוה"כ"פ, היו זוכים להרגיש בשבת את האור הגדול בדומה ליום הכיפורים. נמצא שאין לנו יום הקדוש רק פעם אחת בשנה אלא חמישים ושתים פעמים בשנה...

קבלת שבת בשירה וזמרה

מדרש תהלים (בובר) מזמור צב

זכור את יום השבת [לקדשו] (שמות כ ח), והן מכבדין אותו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, שנאמר וקראת לשבת עונג [לקדוש ה' מכובד וגו'] (ישעיה נח ג), ולא עוד אלא כשהוא נכנס, אנו מקבלים אותו בשירה ובזמרה, שנאמר מזמור שיר ליום השבת.

מרגליות שאול

חיידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

סימן שי"א

הגר"מ פטרובר שליט"א

ביאור הא דינא דמת ל"ע מותר לטלטלו על ידי ככר או תינוק היינו דזה הוי לטטול שאין לו היתר מן הדין כמו של כלי שמלאכתו לאיסור דשרי לטלטל לצורך גופו אלא דחכמים ראו צורך להתיר משום בזיון המת וכבוד הבריות. אלא דכדי שלא יראה שהתירו סתם מוקצה אמרו שינוחו על זה ככר או תינוק כאילו שזה לצורך דבר המותר.

סימן שי"ד

סעיף ז, י הגר"י קנר שליט"א

יש לדון במי ששכח את הקיטל שלו בתוך ארון שמכר לגוי והדביק את הארון עם דבק סלוטייפ האם יכול בליל פסח לפתוח את הארון או לחתוך הדבק. ונראה דאסור דבסימן שי"ד סעיף ז' כתוב חותמות שבכלים כגון שידה תיבה ומגדל שהכיסוי שלהם קשור בחבל יכול להתירו או לחותכו בסכין או להתיר קליעתו. ובסעיף י' כתוב שחותמות שבקרקע כגון דלת של בור שקשור בו חבל יכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא שהרי עומד להתיר אבל לא מפקיע וחותר משום סתירה.

והחילוק שבקרקע יש בנין וסתירה ובכלים אין בנין וסתירה. ובסעיף א' מובא שבכלי שמחזיק מ' סאה הוי כקרקע ולפ"ז הארון שיש בה מ' סאה, להתיר הדבק יהיה אסור, לפי שבנידו"ד אינו עשוי לפתחו כל ימי הפסח ולפתוח הדלת אסור משום שהוי סותר.

סעיף י"א הגר"י ש פיין שליט"א

כתב במג"א התם לא מכוון למחיצה וצ"ב דהא המחיצה כאן מותרת. ופי' הגר"י ש פיין שליט"א שבמכוון למחיצה ונהיה ביחד אהל למעלה אפילו שאינו חשוב.

סעיף י"א הגר"א צ הכהן שליט"א

רש"י בשבת דף קל"ט ע"ב פירש שבמתכוין שיסתם ליכא איסור תורה והטעם בזה פירש הגאון ר' אברהם צבי הכהן שליט"א לפי שאינו דרך בנין שאין בונים בזה. ויש להוסיף שיש גמרא בשבת שבאוכל לא שייך מושג של ביטול לגמרי.

סימן שט"ו

סעיף א' הגר"י קנר שליט"א

מי שהסלון ומטבח שלו מחוברים ורוצה שהמזגן יעבוד רק במטבח או רק בסלון ורוצה בשבת לשים שם וילון ע"ג שתי ברגים שנמצאים בפתח בחדר האם מותר לעשות כן. ושמעתי מהגר"י קנר שליט"א דנראה שמותר דהרי ברמ"א ריש סימן שט"ו כותב מותר ליתן וילון לפני הפתח ופירש במ"ב

עניני שבת

סימן ש"ב

סעיף ג' הגר"א צ הכהן והגר"ש זעפרני שליט"א

בשבת קי"ד מבואר ברש"י שבצבועין קיפולן מתקנן וצ"ב מהו הטעם שלגבי צבועים הקיפול מתקנן יותר מלבן. וא"ל הגר"א צ הכהן שליט"א לעיין בשו"ת שבט הלוי ח"ה סימן ל"ו אות ב' שכ' לדידן אין הדבר מובן ונשאר שם בצ"ע. והגר"ש זעפרני שליט"א פי' שבזמנם לבן היינו בגד צמר שעבר שלבים של עיבוד ואין זה צבע [ואין זה כמו היום שיש צבע גם בלבן] משא"כ צבוע היינו ששמו בו חומר של צבע. ונראה שחומר של הצבע עוזר שהקיפול יהיה יותר יפה וא"כ הוי כמתקן.

סימן ש"ו

הגר"י קנר שליט"א

אחד שדר בבנין שיש שם כאלו שאינם שומרים תורה ומצוות והיה סתימה בצנרת הביוב בשבת, והלך השכן החילוני והזמין אינסטלטור ושילם לו גם עבור השכן ששומר תו"מ ובמוצאי שבת הגיע ותבע ממנו את הכסף. יש לדון אם הוא חייב לשלם והאם מותר לו לשלם. ונראה שאינו חייב לשלם כיון שקי"ל שעל שכר פעולה בשבת לא מגיע כסף והשכן ששילם לא היה חייב

לשלם וא"כ אינו חייב להחזיר מה ששילם עבורו. מאידך אם רוצה להימנע ממחלוקת ביניהם מותר לשלם לו שזה לא עבור הפעולה אלא שלא יריב.

סימן ש"ז

סעיף ח' הגר"א צ הכהן שליט"א

פירש שהו"א שעכשיו איתגלי למפרע שלא היתה ההחשכה לשמור על הפירות אלא להביאן ויהא קנס מדרבנן, קמ"ל שמותר כיון שעושה בזמן היתר. וביסוד האי דינא ביאר הגר"א צ הכהן שליט"א דאסור לומר דיבור של דבר שאסור לעשותו בשבת וא"כ אלך למחר למקום פלוני בלשון זה לא מוכח שכוונתו לדבר שאסור שאם יהיה בורגנין יהא מותר.

סימן ש"ט

סעיף י' הגר"י קנר שליט"א

יש לדון במי שרוצה להזיז את החנוכיה המונחת על שולחן שצריך למקומו לאחר שתכבה בליל שבת והניח על השולחן דבר היתר שיהא בסיס לאיסור ולהיתר האם מהני. ובסימן תרע"ה מ"ב סק"ו מביא י"א שאסור לטלטל נרות חנוכה במשך חצי שעה שהיא דולקת דהרואה אומר לצרכו הוא מדליק ולפ"ז לא מהני הא דהוה בסיס לאיסור והיתר דהרי בבין השמשות היה אסור בטלטול. מיהו יש אומרים שמותר לטלטל הנרות ולפ"ז ה"נ יהא מותר. ובמשנה ברורה משמע דבעת הצורך מותר. ויש לומר שכל הנידון הוה בלוקח הנרות למקום אחר אבל להזיז רק קצת כגון כמה ס"מ לכל צד מודים כו"ע שאין איסור בטלטולם.

חלק מן הבנין אלא חלק של הפרוכת כיון שמשמשה, שבו תולין את הפרוכת וא"כ זה מקבל שם של הפרוכת.

סימן שט"ז

הגרי' קנר שליט"א

היה מקום שהתפללו בו והיה שם מכשיר שמגלה רעש וכשענו הציבור אמן יהא שמיה וכו' ביחד נדלק המכשיר מיד. האם מותר לענות שם איש"ר. ונראה דהנה כל אחד אם יצעק לבדו זה לא יפעיל את המכשיר וכשכל הציבור צועקים נעשית מלאכה. והנה בזה יכול וזה אינו יכול, זה שיכול חייב ושאינו יכול אינו חייב. תוס' בשבת דף צ"ג עמוד א' ד"ה אמר, וכן במרכבת המשנה דייק מהרמב"ם פרק א' מהלכות שבת, דמותר לכתחלה. והפמ"ג ס"ל שפטור אבל אסור [מובא במ"ב סימן שט"ז סק"ב]. והנה באופן שהרבה עושים, וכל אחד לבדו אינו יכול, א"כ כל אחד כלפי כל הצבור יש לדונו שהוא אינו יכול והצבור כולם ביחד נחשבים ליכול. כן מבואר התוס' בשבת צג' ע"א ד"ה מפני. וא"כ לדעת תוס' מותר, ולפמ"ג אסור.

סעיף ז' הגרא"צ הכהן שליט"א

ביאור נידון התירו"ט והמגן אברהם הוא שהתירו"ט ס"ל שכיון שבפועל אינו ניצוד שהרי יכול לברוח א"כ הוא מחוסר צידה והמגן אברהם ס"ל שכיון שלא יספיק לברוח שהרי עומד שם ויכול לתפסו לא חשיב כמחוסר צידה.

שאפילו לקביעות כיון שזה לא מחובר למטה מותר. ואף שהחזו"א חולק וס"ל שזה שאינו מחובר למטה היינו רק לענין שם מחיצה ולכן אין להתיר אא"כ זה ארעאי, וכאן נמי זה לכמה שעות.

סעיף א' הגרי' קנר שליט"א

יל"ד בפרוכת של ארון הקודש עם המוט שנפלו בשבת האם מותר להחזירה. והנה לגבי הפרוכת מצאנו ברמ"א סימן שט"ו ס"א שוילון מותר לתלות לפני הפתח אע"פ שקבוע שם ומקורו מהב"י שם. והטעם ביאר הב"י כיון שהוא נע ונד ברוח שאינו מצויה ואינו מעכב לעוברים ושבים מותר דאינו מחובר מכל הצדדים. ובחזו"א אר"ח סימן נ"ב סק"ג מקשה על הב"י שכיון שזה קבוע שם לזמן רב מאי מהני שאינו מחובר מכל הצדדים הא מי שישים דלת בשבת על צירה חייה משום בונה אע"פ שאינו מחובר מכל הצדדים, ולכן כותב החזו"א שכל ההיתר לתלות וילון הוא רק כשזה לזמן קצר עד שבוע אבל אם זה לזמן רב יהא אסור אע"פ שאינו מחובר מכל הצדדים.

והנה בכה"ג שלהחזיר הפרוכת מותר אף להחזו"א כגון שנפל בשבת חול המועד סוכות, לכאורה כאן שיש מוט גרע טפי לפי שבסימן נ' סק"י כותב החזו"א שכל שהוא הוספה בבנין של קרקע אסור אפילו ברפוי, וא"כ אפילו שהמוט רפוי העיגול מיהו מחובר לבנין. וי"ל שהמוט של הפרוכת לא הוה

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

ברכת גבורות גשמים

מה ענין גשמים לתחיית המתים ומדוע נקראים גבורות גשמים אומר הריטב"א במסכת תענית שכל ענין החסדים בברכה זו מבטל מערכת הכוכבים. כלומר הגבורה היא שינוי ממצב קיים והוא המשותף לתחיית המתים ולירידת גשמים.

אֵתָה גְבוּר

גבורת ה' היא שכובש כעסו ואינו מעניש כמו שנאמר הם הם גבורותיו. וגם גיבור מלחמה כמו שנאמר בשירת הים מי כמוך באלים ה' מי כמוך בחזקים, וכן ה' איש מלחמה.

לְעוֹלָם ה'

תמיד במצב של גבורה, לא ינום ולא ישן לא יגע ולא יעף.

מְחִיָּה מֵתִים

תחיית המתים מובאת בברכה זו המדברת על גבורת ה' כי על מנת להחיות צריך התגברות על מצב הפוך לחיים היינו המוות כלומר מצב שהיה של חיים ונפסקו החיים בדין, ועתה צריך לשנות מצב זה ממות לחיים וזה אמור לגבי תחיית המתים לעתיד לבא. וגם יש לפרש שבכל רגע ורגע הקב"ה מחיה את העולם שאילולא כן העולם היה מתבטל נמצא הקב"ה מחיה את העולם בכל רגע.

אֵתָה רַב לְהוֹשִׁיעַ

כח הישועה שלך הוא גדול שאין מוחה בידך להושיע לכל יצור ואתה בעל היכולת בלתי מוגבלת.

[בחורף] מְשִׁיב הַרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם

מה ענין ירידת הגשם לגבורות ה' אומרת הגמ' במסכת תענית מפני שיורדים בגבורה. ומסביר הריטב"א שכל ענין החסדים בברכה זו מבטל מערכת הכוכבים לפיכך נקראת ברכת גבורות וכן ענין ירידת גשמים. כלומר ע"פ

מערכת הכוכבים יש סדר וזמן לירידת הגשמים וע"י תפלה משתנה סדר זה וזוהי הגבורה שגורמת לשינוי סדרי בראשית. ועוד יש להסביר שגם בתוך מערכת הכוכבים רואים את יד ה' שלמרות שהתהוות העננים הוא תהליך טבעי שטבע הקב"ה בטבע ע"י התאיידות המים שבים, ויש כאן מקום לטועה לטעות ולא לראות את יד ה' אבל הימצאות העננים אינו מבטיח את הגשם כמו שנאמר נשיאים ורוח וגשם אין. אבל עצם ירידת הגשם מוכיחה את השגחת ה' כי אין הסבר מתי יורד גשם והיכן ובאיזה כמות. וכפי שמצינו שבני האדם מנסים לגרום לעננים להוריד כמויות גדולות של גשם ולא עולה בידם.

[בקייץ] מוֹרִיד הַטַּל

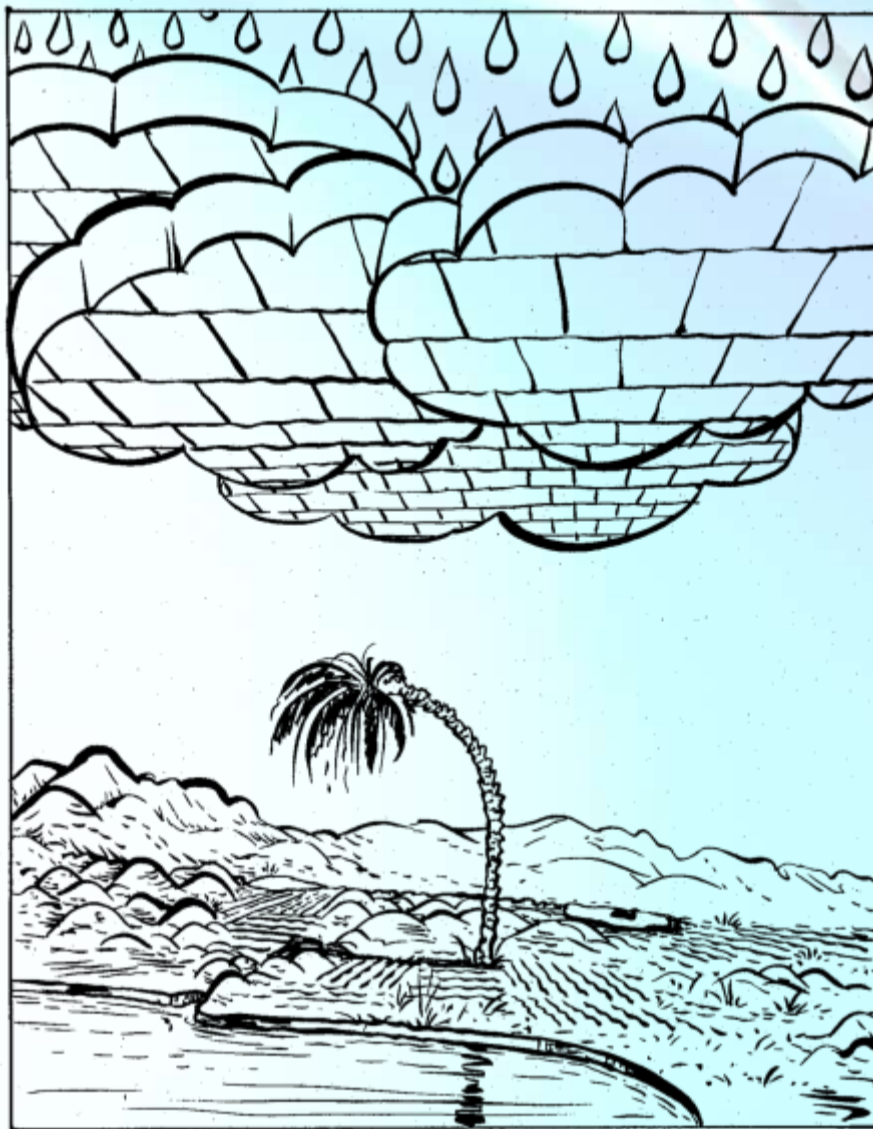
ברכת הטל היא תמידית גם כשאין גשם ולאדם אין בו שליטה כלל. כלומר על גשם מצינו שירד ויורד מכח תפלת האדם משא"כ הטל.

מְכַלְכַּל חַיִּים בְּחֶסֶד

אין יכולת ביד האדם לשלם לקב"ה עבור סיפוק צרכיו ופרנסתו שהרי כל מה שיתן לו כתמורה וכהודאה, הכל קיבל מהקב"ה וכמאמר שיר היחוד "מה אשיב לך והכל שלך" נמצא שכל הנתינה היא מתנת חנם היינו בחסד.

מְחִיָּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים

כלכלה זו שה' מכלכל היא מחיה את היצורים שבלי זה היו מתים. ברחמים רבים נראה פירושו על כמות הרחמים היינו ריבוי הפעמים שהקב"ה מרחם זן ומפרנס שכל יצור צורך מזון באופן תמידי יום יומי, ויותר מכולם האדם שצורך שנים או שלושה סעודות בכל יום ויום. ובכל פעם צריך את רחמי ה'.

סוּמָךְ נוֹפְלִים

יש הרבה פעמים שאדם מצד כוחותיו הדלים היה צריך להתמוטט אבל הוא מחזיק מעמד כי ה' מחזיק בו.

וּרְפָא חוֹלִים

כל אדם גם הבריא צריך למצב תמידי של רפואה כי הגוף יכול להפסיק את המצב הקיים בכל רגע ממש. וכן יש מצבים באדם של תחילת חולי כשהוא מרגיש כאבים ותחושות לא רגילות אלא שהם חולפים מאליהם וזו ע"י שהקב"ה ריפא אותו בשלב מוקדם. ויש כמובן חולה ממש שנתרפא שלמרות שהשתמש ברופאים ותרופות הקב"ה הוא שריפא אותו. והראיה, שלא כולם מתרפאים ע"י אמצעים אלו.

וּמְתִיר אֲסוּרִים

כפשוטו כי גם אנשים רגילים מן הישוב יכולים למצוא עצמם במאסר. אדם יכול להסתבך מבלי משים עקב עלילות או מצבים מיוחדים שנקלע אליהם, והקב"ה מצילו מהמאסר. ועוד הכוונה לכל מיני מאורעות שאדם חייב להישאר במקום מסויים שלא ברצונו כגון אישפוז בבית חולים וכדומה.

וּמְקִיִּים אַמוֹנָתוֹ לְיִשְׁנֵי עָפָר

ע"פ פרש"י בפרשת וארא ושמי ה' לא נודעתי להם, לא נודעתי להם במידה אמיתית שלי שעליה נקרא שמי ה', נאמן לאמת הדברים, שהרי הבטחתי ולא קיימתי. גם כאן הפירוש מקיים את ההבטחה שהבטיח לאבות שנקראו כאן ישני עפר. ומדוע נקראו כאן האבות ישני עפר להגיד שיבחרם שאפילו שלא נתקיימה ההבטחה בחייהם ואין הם רואים אותה כמו שמצינו בפרשת וזאת הברכה שאומר ה' למשה לך בפסוק לד-ד ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה הראתיך בעיניך וכו'. פירש רש"י "כדי שתלך ותאמר לאברהם ליצחק וליעקב, שבועה שנשבע להם הקב"ה קיימה". בכל זאת הם מחשיבים שההבטחה קויימה.

מִי כְמוֹךָ בְּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לְךָ

יש הבדל בין גיבור לבעל גבורות. גיבור הוא תואר שגם אדם מתעטר בו כי יש בו את מידת הגבורה והוא משתמש בה אבל השימוש הוא מוגבל לדבר אחד. אבל אצל הקב"ה מצינו בשירת הים ימנך ה' נאדרי בכח ימנך ה' תרעץ אויב פרש"י אותה ימין

עצמה שמצילה את ישראל היא תרעץ את האויב מה שאי אפשר לאדם לעשות שתי מלאכות ביד אחת. ולכאורה זו מלאכה אחת כי ההצלה של ישראל היא ע"י שבירת האויב אלא שמצינו שבאותה שעה של קריעת ים סוף היו ישראל נתונים בדין שאמרו המלאכים הללו והללו עובדי עבודה זרה והיה צריך את גבורת ה' לוותר לישראל וכנגד הוותרנות לישראל היה צריך את מידת הגבורה לא לוותר למצרים באותו ענין. וזה דבר והיפוכו וזו היא גבורה היפך המצב הרגיל והפשוט. כי לאחר שוויתר לישראל היה צריך לוותר גם למצרים כטענת המלאכים שהם באותו מצב וצריכים לידון באותו ענין.

מְלֶךְ מַמְיָת וּמַחֲיָה

על פי הגמ' בתענית דף ב. א"ר יוחנן שלושה מפתחות ביד הקב"ה שלא נמסרו לשליח ואלו הן מפתח של גשמים מפתח של חיה [מייילדת] ומפתח של תחיית המתים. כלומר בשלושת דברים אלו שהם החיים והמיתה לעולם ה' הוא מלך ששולט לבדו.

ואפשר לפרש פירוש נוסף דיש לשאול אם הכוונה לשלוש דברים נפרדים שהם ממית, ומחיה בתחיית המתים, ומצמיח ישועה, א"כ מדוע מוזכר דווקא

כאן מצמיח ישועה. ולכן נראה לפרש שהכוונה ב"ממית" היא לא רק למיתה במובנה הפשוט אלא לחסרון והפסד שבא על האדם הנובע מחמת הריחוק מהקב"ה ולפ"ז הפירוש של ו"מחיה" הוא שהקב"ה מקרב אליו את האדם על ידי שיוצר אצלו חסרון ואז האדם חוזר ומתקרב לקב"ה בבקשה למלא חסרונו נמצא שבאותו חסרון עצמו הוא ממית ומחיה את האדם כי כאשר האדם מתקרב לקב"ה זו היא חיותו במהות וכן מצד מילוי חסרונו. ולפ"ז יובן קושי נוסף בנוסח ברכה זו. לכאורה הסדר צריך להיות ממית ומצמיח ישועה ומחיה כלומר כאשר האדם נמצא במצב של מיתה היינו צרה וחסרון הקב"ה מצמיח ישועה ועל ידי כך מחיה את האדם ומוציאו ממיתה לחיים. אלא היות והמיתה והחיסרון יש להם מטרה כדי שהחוטא ישוב אל ה' ואם שב הרי הוא כבר חי א"כ עצם תפילת החוטא שהיא פנייה לה' וקירבת ה' היא מחיה אותו שהוא כבר בבחינת חי ולא מת כמו שהיה במצב החטא. ולאחר מכן מצמיח ישועה, ממלא את הבקשה הפרטית שביקש המתפלל. אבל הקדים מחיה למצמיח ישועה כי המחיה היא עיקר הישועה שהרי בשביל כך באה הצרה והמיתה.

ולפ"ז יובן המושג ומצמיח ישועה שפירושה של צמיחה היא גדילה הדרגתית ובשלבם שהיות ומטרת המצב הצריך ישועה היא התקרבות לקב"ה כך גם הישועה עצמה באה לצורך כך ולכן באה בשלבים כדי שהאדם ידע וירגיש בענין זה. כי כאשר הישועה באה בבת אחת יש נטיה לאדם לתלות אותה באיזה סיבה טבעית שהיתה בשעת גמר הישועה אבל כאשר הישועה מורכבת מכמה שלבים ניכר היד המכוונת את כל הפרטים לישועה השלמה. ועוד עצם המיתה היא תחילת חיים חדשים. וכן רקבון הזרע באדמה זו תחילת הצמיחה

ועוד יש לפרש בענין מלחמת היצר. כשם שיצר האדם מפתה אותו להינות הנאות רגעיות כך מפתה אותו להסתכל על מצבו העכשווי ולא הסתכלות רחבה וכאשר אדם נמצא בצרה מנסה היצר להכניס את כל ישותו של האדם אל הצרה כאילו כל כולו צרה, ויש במצב זה סכנה שאדם יכנס לייאוש ומירמור על ה'. לכן מזכירים בברכה זו שאפילו בזמן הצרה שהיא בבחינת מלך ממית, הוא מחיה אותך בעוד הרבה צרכים אחרים שלך שבהם אין לך צרות כי ה' הוא המחיה אותך בהם.

וּמְצַמֵּחַ יְשׁוּעָה

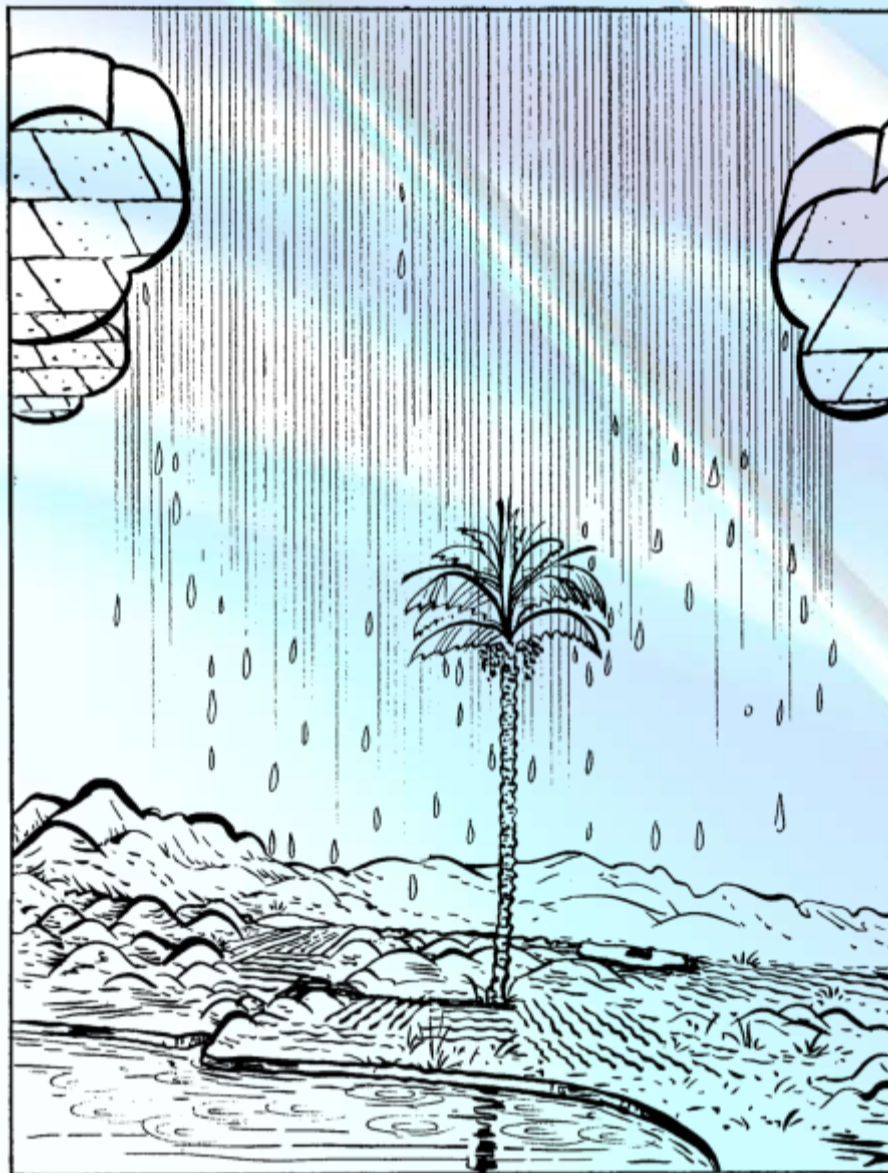
יש הרבה ישועות שאינם באות בבת אחת בשלבים כאשר בשלב התחלתי אין ידוע שדבר מסויים הוא חלק מהישועה וצריך המאמין לתת אל ליבו בשני השלבים בשלב הסופי לשחזר את כל השתלשלות האירועים להבין בהם את יד ה'. וגם בשלב של לפני הישועה לראות ולומר על כל ארוע גם זו לטובה בתקווה שאכן ארוע זה הוא חלק נצרך לתהליך הישועה. וכמעשה של פנחס בין יאיר ור' עקיבא.

וְנִאֲמַן אֶתְּהָ לְהַחֲיֹת מֵתִים

הקב"ה הבטיח על תחיית המתים בכמה מקומות בתורה וכגון "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לתת לה" ופרש"י מכאן לתחיית המתים מן התורה שכן כתוב שהקב"ה הבטיח את הארץ לאבות ובחייהם לא קויים אלא בהכרח הכוונה שיתקיים לעתיד לבא שאז יחיו האבות בתוך שאר הקמים.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְחַיֶּה הַמֵּתִים

תחיית המתים וקיום כל העולם היא מכח מציאות ה' שמציאות ה' בעולם היא המקיימת ומחיה אותו. וכן תתברך היינו תגדל ברכתך בקיום העולם ובתחיית המתים.

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע **הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א**

חידות מחודדות

1. בעל הילפת אסור. ואשר הוא נקרא כתוצר החרב, מותר.
2. היד "מתמלאת" ונשאת ריקנית.
3. מה המשותף למשקפיים, ליעקב ולשרץ.
4. נראה שאינו עצל, אולם הדיבור או המבט-פגומים.
5. מתי הגלות גורמת לכפל פורים.
6. מדוע אומרים בפסוד"ז של יו"ט "מזמור שיר ליום השבת".
7. מתי אסור לעזור לעני.
8. שמחת קושי העקרה.
9. פטטה וחיללה את אבותיה.

חידון לפי סדר א-ב

- א. משליכים על המגדף (כד, כג)
- ב. פתיחה, התחלה (כג, יז)

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ח"י מדורים:

מדורי ההלכה והעיון: א. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].

ב. מדור 'דובבות שפתי חיים', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצ"ל, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

ג. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ד. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבתינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: 'יפה נוף'].

ה. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

מדורי הפרשה: ו. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

ז. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ח. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ט. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

י. מדור 'סיפור ושאלה בציוד', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

יא. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

יב. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

מדורים שונים: יג. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'זמתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

יד. מדור 'שתולים בבית ה', ובו עניני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

- א. אסור לכהן לשאת (כא, ז)
- ב. חוק קבוע- תדיר (כג, לז) (עבר יומו בטל קרבנו)
- ג. כינוי ליום טוב (כג, יא)
- ד. אנו מצווים כלפי הכהן (כא, ח)
- ה. טומאה (כב, ד)
- ו. האוכל קודש בשגגה, מוסיף (כב, יד)
- ז. כינוי למנורה (על שם זיקוק הזהב) (כד, ד)
- ח. ממיני השחין (כא, כ)
- ט. תבואה קלויה (ופריכה) (כג, יד)
- י. שמים על מערכות הלחמים (כד, ז)
- יא. סידור של לחמים על השלחן (כד, ו)
- יב. מטמא באכילתו (כב, ח) / כתר (כא, יב)
- יג. בו ישבו בני"י ביציאת מצרים (כג, מג)
- יד. מהמומים הפוסלים בכהנים (כא, יח)
- טו. בחודש הראשון בי"ד לחודש, אחה"צ (כג, ה)
- טז. אסור לו לאכול קדשים (כב, ד)
- יז. אסור לעשות בראש (מחמת צער) (כא, ה)
- יח. שבר בה- פוסל הכהן (כא, יט)
- יט. אשתו (כא, ב)
- כ. בלי מום (כג, יב)

טו. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

טז. מדור 'אכסוף נועם שבת', ליקוט נפלא בענין השבת וקדושתה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643@gmail.com AO795422643

יז. מדור 'ביאורי תפילה', ובו כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

יח. מדור 'עובדות דרבי לוי', על הגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, בעל 'מעדני השלחן', שו"ת 'מעדני מלכים', 'וללוי אמר', ושא"ס. כתב וערך בנו

הגאון רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדשיך' ושא"ס. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטיין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל מרן רשכבה"ג רבי שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פיבל זצ"ל הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל מרת רחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה מרת גיטל ע"ה ב"ר שניאור זלמן זצ"ל, ומרת זיוה ע"ה ב"ר אליעזר זצ"ל.